

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. EVA KAPROVÁ

Financování regionálního školství

Olomouc 2014

Vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedených zdrojů.

V Olomouci dne 7. dubna 2014

Bc. Eva K a p r o v á

Poděkování

Děkuji JUDr. Zdence Novákové, Ph.D. za její podněty, názory a rady, které mi jako vedoucí mé diplomové práce poskytovala při jejím zpracování.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Eva Kaprová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Financování regionálního školství
Název v angličtině:	The financing of regional educational system
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na problematiku financování regionálního školství, zabývá se jeho vícezdrojovým financováním a financováním nad rámec legislativního zabezpečení. Cílem teoretické části práce je vymezit základní pojmy dané oblasti, objasnit způsob financování regionálního školství, definovat další možnosti škol v oblasti získávání finančních prostředků. Cílem empirické části práce je analýza a posouzení realizovaných možností vybraných škol za pomoci kvalitativního pedagogického výzkumu.
Klíčová slova:	školství, veřejný sektor, regionální školství, financování regionálního školství, fundraising
Anotace v angličtině:	The diploma thesis is focused on the financing regional educational system, dealing with the multi-source financing and financing beyond the legislative security. The theoretical part of this work is to define the basic concepts of the field, explain how the financing regional educational system, define other possibilities in school fundraising. The goal of the empirical part is the analysis and the assessment of implemented possibilities selected schools with the help of qualitative educational research.

Klíčová slova v angličtině	education, public sector, regional education, financing of regional educational systém, fundraising
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Podoba polostrukturovaného rozhovoru Příloha č. 2 Podoba oslovovacího e-mailu ředitelům škol
Rozsah práce:	84 stran + 2 přílohy (3 strany)
Jazyk práce:	český

OBSAH

Anotace

Úvod	8
------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní pojmy v oblasti školství a jeho financování	10
1.1 Veřejný sektor	10
1.2 Školství, vzdělávací soustava, školy a školská zařízení	11
1.3 Právní postavení škol, včetně vysokých, a školských zařízení.....	12
1.4 Financování školství	14
2 Financování přímo řízeného školství	17
2.1 Financování a hospodaření veřejných vysokých škol	17
2.2 Financování a hospodaření soukromých vysokých škol	19
2.3 Financování a hospodaření státních vysokých škol.....	20
3 Financování regionálního školství.....	22
3.1 Financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu	22
3.1.1 Výdaje státního rozpočtu na školy a školská zařízení zřizované územními samosprávnými celky	24
3.1.2 Výdaje státního rozpočtu na ostatní školy a školská zařízení	25
3.1.3 Další oblasti školství financované státním rozpočtem	26
3.2 Financování škol a školských zařízení zřizovateli	26
3.2.1 Financování příspěvkových organizací	27
3.2.2 Financování školských právnických osob	30
3.2.3 Financování soukromých a církevních škol	32
3.3 Rozpočet kapitoly MŠMT na rok 2013	34
3.4 Rozpočet mzdových nákladů.....	37
3.5 Rozpočet regionálního školství	39
3.5.1 Rozpočet školství krajského a obecního.....	40
3.5.2 Rozpočet školství soukromého	43
3.5.3 Rozpočet školství církevního.....	44

3.5.4 Rozpočet přímo řízených organizací	44
4 Fundraising	46
4.1 Vymezení pojmu	46
4.2 Fundraisingové zdroje	47
4.3 Potenciální dárci školy	48
4.4 Techniky fundraisingu na místní úrovni.....	50
 EMPIRICKÁ ČÁST	
5 Hodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky	54
6 Charakteristika výzkumného šetření.....	57
7 Cíl a otázky výzkumného šetření	58
7.1 Formulace otázek výzkumného šetření	58
7.2 Metoda sběru dat	58
7.3 Výběr výzkumného souboru šetření	59
7.4 Harmonogram a vlastní průběh výzkumného šetření	59
8 Výsledky výzkumného šetření	61
8.1 Výsledek rozhovoru č. 1	61
8.2 Výsledek rozhovoru č. 2	63
8.3 Výsledek rozhovoru č. 3	67
9 Diskuze a interpretace výsledků výzkumného šetření	70
 Závěr	 75
 Seznam použitých zkratk	 77
Seznam použitých zdrojů	78
Seznam tabulek a grafů.....	83
Seznam příloh	84

Úvod

Právo na vzdělání občana České republiky u nás zajišťuje právní předpis, který je součástí ústavního pořádku České republiky, a to usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod č. 2/1993 ze dne 16. prosince 1992. „Listina“ stvrzuje, že každý má právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách a podle schopností občana a možností společnosti též na školách vysokých. „Listina“ i umožňuje zřizovat jiné školy než státní, vyučovat na nich, avšak za podmínek stanovených zákonem, a na těchto školách je možno poskytovat vzdělání za úplaty (ČESKO, 1993, zákon č. 2/1993 Sb., Hlava čtvrtá, čl. 33).

Vzdělání v podmínkách České republiky je spojeno se vzdělávací či školskou soustavou. Mým záměrem je objasnění nejen těchto základních pojmů, ale i pojmů souvisejících, bez jejichž vymezení nelze problematiku financování regionálního školství uchopit. Vymezím pojmy mezi něž patří veřejný sektor, školy a školská zařízení a jejich právní postavení, fundraising, fundraisingové zdroje a techniky. Budu vedena snahou vysvětlit nejen lidem, kteří se financováním školství zabývají nebo zabývat musejí, že ono vzdělání, které má každý z nás zajištěno ústavním zákonem, je záležitost nákladná a nelze se zabývat poskytováním vzdělání bez patřičného finančního zajištění. Chci poukázat na skutečnost, že obzvláště ředitelé škol jsou dnes značnou měrou hlavními ekonomy a manažery samostatných ekonomických subjektů, na jejichž bedrech leží zajištění dostatečných finančních zdrojů už i pro běžný chod školy. Ano, školství je sice sférou veřejného sektoru, který, jak dále vysvětlím, je více než z poloviny financován z veřejných zdrojů, avšak finanční prostředky plynoucí z těchto zdrojů do školství jsou stále méně dostačující. Ředitelé se potýkají s potřebami oprav, rekonstrukcí, modernizací zastaralého vybavení učeben, tělocvičen, dílen či sociálního a jiného zázemí. Mým záměrem je tedy seznámit i tu část veřejnosti, která je spíše klientem školského systému České republiky, se skutečností, že školy a školská zařízení nejsou finančně zajištěny tzv. „shůry“, ale rozhodující podíl a velkou zásluhu na jejich fungování mají právě jejich ředitelky a ředitelé.

Hlavní cíl diplomové práce vyplývá z jejího názvu, hlavním cílem je tedy definovat a přesně vymežit problematiku financování regionálního školství. Dílčí cíle vedoucí k dosažení hlavního cíle budou naplňovány v jednotlivých kapitolách a korespondují s nimi. Těmito dílčími cíli je vymežit základní pojmy, vysvětlit a objasnit vícezdrojové financování regionálního školství, srozumitelnou formou vyjádřit, který konkrétní finanční zdroj kryje

kteře konkrétní výdajové oblasti regionálního školství, zjištěné interpretovat na konkrétních číselných údajích. Dalším dílčím cílem je zjistit, analyzovat a posoudit realizované možnosti vybraných škol při získávání dalších finančních prostředků nad rámec jejich legislativního zabezpečení.

Diplomová práce obsahuje devět kapitol, přičemž její teoretická část je členěna do kapitol čtyř. Tato si vytýčila za cíl vymezit a objasnit základní pojmy v oblasti školství a jeho financování, stručně vysvětlit financování školství přímo řízeného (vysokého školství), podrobněji popsat a interpretovat na konkrétních číselných údajích pro rok 2013 financování školství regionálního a na závěr definovat pojem fundraising, jeho metody a techniky.

Cílem empirické části práce členěné do pěti kapitol je zhodnotit aktuální stav zkoumané problematiky, charakterizovat výzkumné šetření, vytýčit si cíl a otázky výzkumného šetření a provést výzkumné šetření formou kvalitativního pedagogického výzkumu za účelem naplnění dílčího cíle práce, tedy zjistit, analyzovat a posoudit používané další možnosti zvolených škol v oblasti obstarávání finančních prostředků. Metodou sběru dat bude kvalitativní rozhovor jako nejlépe vyhovující cílům práce.

Chci, aby diplomová práce byla přínosem nejen pro školy a školská zařízení, jelikož právě ony zde mohou nalézt inspiraci při řešení své stále těžší finanční situace, ale i pro ostatní veřejnost, která sice ve školství nepracuje, avšak nějakým způsobem se jí školství dotýká. Ať už z důvodu, že mnozí dospělí jsou účastni celoživotního vzdělávání v jakékoli dostupné formě anebo že jejich ratolesti právě absolvují povinnou školní docházku. Domnívám se, že právě rodičovská veřejnost, by měla být více i intenzivněji informována o způsobech financování zvláště regionálního školství, o nutnosti jakési „spoluúčasti“ na jeho financování, protože právě rodiče někdy odmítají tuto spoluúčast akceptovat. A není to vždy z důvodu, že pomoci nemohou. Následující kapitoly napoví, že finanční prostředky plynoucí do regionálního školství jsou stále méně dostačující, odpovědnost za zajištění dostatečného množství peněz potřebných pro školy či školská zařízení stále více leží na jejich manažerech, tj. ředitelích, proto je mým záměrem i pedagogický aspekt práce spočívající v poučení laické, „neškolské“ veřejnosti o tomto problému.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní pojmy v oblasti školství a jeho financování

Tato kapitola je zaměřena na charakteristiku pojmů, které se k danému tématu vztahují a které jsou nedílnou součástí diplomové práce. Je věnována pojmům veřejný (netržní, neziskový) sektor, vzdělávací soustava, škola a školské zařízení, jejich právní postavení, jejich financování. Důležitým a neopomenutelným pojmem pro naplnění cíle práce je fundraising a fundraisingové techniky. Jedná se o pojmový aparát, který je stavebním kamenem a základním pilířem práce. Co je tedy v první řadě veřejný sektor?

1.1 Veřejný sektor

Veřejný sektor má v rámci národního hospodářství svůj vymezený prostor a své mantinely. Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 29) je v každém státě veřejný sektor významnou částí národního hospodářství. I přesto v současné ekonomické teorii nepřevládá jednoznačná definice veřejného sektoru. Můžeme se setkat s definicí, že veřejný sektor je vše, co je ve veřejném vlastnictví, tj. vlastnictví státu, krajů nebo obcí, případně institucí, které jsou pověřeny činnostmi ve veřejném zájmu a jsou financovány z příspěvků, grantů či dotací. Dle Bervidové a Vančurové (2008, s. 2) veřejný sektor zodpovídá za vytváření legislativního rámce, ve kterém se společnost pohybuje, za vnější a vnitřní bezpečnost, zabezpečuje statky, respektive služby prospěšné všem. Jeho činnost se dotýká každého občana od jeho narození po celý život a v řadě činností je jeho role nezastupitelná, protože soukromý sektor řadu služeb není ochoten ani schopen poskytovat. Zřejmě k přesnějšímu vymezení veřejného sektoru slouží hledisko financování používané i státy Evropské unie. „*Veřejný sektor je ta část národního hospodářství, ve které jsou ve veřejném zájmu uspokojovány potřeby společnosti a občanů formou statků prostřednictvím veřejných služeb, je financována převážně z veřejných rozpočtů, je řízena a spravována veřejnou správou, rozhoduje se v ní převážně veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole*“ (Rektořík a kol., 2007, s. 18). Dle Streckové a Malého (1998, s. 7) veřejná správa představuje výkon samosprávy a státní správy, veřejná volba představuje kolektivní rozhodování, ať již všemi nebo volenými zástupci a veřejnou kontrolou se rozumí právo a povinnost veřejnosti (všech občanů) kontrolovat přímo nebo prostřednictvím zástupců veřejnou volbu a důsledky jejího

rozhodnutí. „V demokratických zemích se veřejnou volbou rozhoduje o produkci veřejných statků – struktuře, kvantitě a kvalitě, o způsobu jejich zabezpečování i financování nákladů na jejich produkci“ (Peková, 2011, s. 88). Z hlediska financování jsou do veřejného sektoru zařazeny ty organizace, jejichž podíl veřejných zdrojů přesahuje polovinu jejich celkových příjmů. Všechny státy s vyspělou ekonomikou mají charakter tzv. smíšených ekonomik, pro které dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 29) je charakteristická symbióza veřejného a soukromého sektoru, tj. vzájemně prospěšné soužití, kdy oba sektory, veřejný (neziskový) i soukromý (ziskový) se vzájemně podmiňují a doplňují. Selhává-li jeden z nich, nastupuje druhý, selhání sektoru soukromého rozvíjí sektor veřejný. Mezi oblastí, které jsou zcela nebo více jak polovinou hrazeny z veřejných financí (z veřejných rozpočtů) a jsou tedy součástí veřejného sektoru, řadíme oblast vědy a výzkumu, kultury, tělesné kultury a sportu, zdravotnictví, sociálních služeb, veřejné dopravy a spojů, ochrany a péče o životní prostředí, energetického a vodního hospodářství, justice, policie, armády, neopomenutelnou oblast školství a některé další. Jak je tedy charakterizována v našem právním systému oblast školství, co rozumět pod pojmem vzdělávací soustava?

1.2 Školství, vzdělávací soustava, školy a školská zařízení

Systém vzdělávání v České republice je proces postupného získávání kvalifikace v jednotlivých stupních školské soustavy. Dle Průchy (2009, s. 56; 2012, s. 249) je školská soustava České republiky tvořena školami mateřskými, základními, středními, vyššími odbornými a školami vysokými. Nosnou právní úpravou pro vzdělávací soustavu České republiky je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Jak z názvu školského zákona vyplývá a jak je zakotveno v jeho ustanovení § 1, tato právní norma upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství. Pomyslným vrcholem, tj. nejvyšším článkem vzdělávací soustavy České republiky jsou vysoké školy uskutečňující akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání (ČESKO, 1998, zákon č. 111/1998 Sb., § 1 a § 2), dále jen „zákon o VŠ“.

Dle ustanovení § 7 školského zákona **vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení**, přičemž škola uskutečňuje vzdělávání podle vzdělávacích programů. Školy podle druhu

rozděluje školský zákon na školy mateřské, základní, střední (gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště), konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky. Školská zařízení poskytují služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťují ústavní a ochrannou výchovu nebo preventivně výchovnou péči. Školská zařízení uskutečňují vzdělávání podle školního vzdělávacího programu. Ustanovení § 7 školského zákona taxativně vyjmenovává i druhy školských zařízení, jedná se o zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (mimo jiné poskytují školám a školským zařízením poradenství v otázkách metodiky a řízení, zprostředkovávají informace o nových směrech a postupech ve vzdělávání), školská poradenská zařízení, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská účelová zařízení (zajišťují materiálně technické zabezpečení, poradenské, ekonomicko-administrativní služby, poskytují knihovnické a informační služby), školská výchovná a ubytovací zařízení (zajišťují vzdělávací, sportovní a zájmové činnosti v době mimo vyučování, celodenní výchovu, celodenní ubytování a stravování), zařízení školního stravování (školní jídelna, školní vývařovna), školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči (diagnostický ústav, dětský domov).

Podmínkou výkonu činnosti školy nebo školského zařízení je zápis do školského rejstříku, který je veřejným seznamem obsahujícím rejstřík škol a školských zařízení a rejstřík školských právnických osob (ČESKO, 2004a, zákon č. 561/2004, § 141). Dle ustanovení § 7 školského zákona mohou vzdělávání ve školách a školských zařízeních zajišťovat jen pedagogičtí pracovníci vymezení dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. V právním státě, kterým bezpochyby Česká republika je, mají školy a školská zařízení normativně vymezeno své právní postavení. Jaké tedy je právní postavení jednotlivých subjektů vzdělávací soustavy?

1.3 Právní postavení škol, včetně vysokých, a školských zařízení

Ustanovení § 8 školského zákona vymezuje možnost zřídit školy a školská zařízení v pojetí školského zákona jako **školské právnické osoby** nebo **příspěvkové organizace** podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozpočtových pravidlech“) krajům, obcím a dobrovolným svazkům obcí, jejichž předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství. Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) je na základě ustanovení

§ 8 školského zákona vymezena možnost zřídit školy a školská zařízení jménem státu jako **školské právnické osoby** nebo **státní příspěvkové organizace** podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Podle téže právní normy mohou další taxativně vyjmenovaná ministerstva (Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo práce a sociálních věcí) zřídit jménem státu školy a školská zařízení jako **organizační složky státu** nebo jako jejich součásti. Ministerstvo zahraničních věcí zřizuje **školy při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu České republiky** jako součást těchto úřadů. Ustanovení § 8 školského zákona opravňuje ke zřízení škol či školských zařízení i registrované církve, náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy a ostatní právnické nebo fyzické osoby, a to formou **školských právnických osob, obchodních nebo obecně prospěšných společností**. Podpůrnými právními normami pro zřizování škol a školských zařízení byl pro tyto subjekty zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění platném do 31. 12. 2013, nově zákon č. 89/2012, občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014, či zákon č. 90/2012, o obchodních korporacích, účinný od 1. 1. 2014, případně zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění platném do 31. 12. 2013.

Jak již bylo uvedeno, nejvyšším článkem vzdělávací soustavy České republiky jsou vysoké školy. Jejich právní postavení vymezuje zákon o VŠ. Nelze si odpustit částečnou citaci ustanovení § 1 zákona o VŠ: „*Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti...*“. Ustanovení § 2 zákona o VŠ dále uvádí, že vysoká škola je právnickou osobou a jako taková je veřejná, soukromá nebo státní. Státní vysoká škola je vojenská nebo policejní. Ustanovení § 5 zákona o VŠ vymezuje zřízení či zrušení veřejné vysoké školy zákonem, který též stanoví její název a sídlo. Dle ustanovení § 39 zákona o VŠ právnická osoba je oprávněna působit jako soukromá vysoká škola, pokud jí MŠMT udělilo státní souhlas. Na základě ustanovení § 95 zákona o VŠ vojenské vysoké školy jsou součástí organizační složky státu Ministerstva obrany, policejní vysoké školy jsou organizační složky státu Ministerstva vnitra.

Vzdělávací či školská soustava České republiky je tedy právně vymezena a kdo ji jako významnou součást veřejného sektoru financuje?

1.4 Financování školství

Školství je jedno z neziskových odvětví a jak již bylo řečeno jedna z důležitých oblastí veřejného sektoru. Znamená to, jak již bylo rovněž uvedeno, že podíl veřejných zdrojů přesahuje polovinu jeho celkových příjmů. Školství „*produkuje převážně veřejné (kolektivní) statky a rozhodujícím způsobem tak přispívá ke kultivaci lidského potenciálu*“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 304). Dle Bervidové a Vančurové (2008, s. 23) za veřejné statky lze označit ty, jejichž produkci nemůže zabezpečit trh, jelikož celkový užitek ze spotřeby těchto statků je pro všechny větší než náklady na jejich výrobu, přičemž užitek pro jednotlivce by byl nižší než náklady na jeho výrobu. Proto jednotlivec nemá zájem o výrobu takovýchto statků jako soukromá osoba a je zde prostor pro uplatnění veřejného sektoru. Avšak „*i pro produkci veřejných statků platí požadavek optimalizace nákladů na produkci veřejných statků, aby finanční prostředky byly vynaloženy maximálně hospodárně, neboť objem dostupných zdrojů financování je vždy omezený*“ (Peková, 2011, s. 89).

Úloha školství v představách lidí nejčastěji spočívá v uspokojení potřeby získat vzdělání. Školství, potažmo škola, napomáhá osvojení dovedností, znalostí, postojů a hodnot, kterými je člověk na konci vzdělávacího procesu vybaven a které jsou jeho kompetencemi v jeho dalších životních etapách.

„Školství a jeho koncepce je součástí vzdělávací politiky každého státu. Každý stát věnuje pozornost stavu svého školství, neboť úroveň jednotlivých typů škol má následný vliv na hospodářský, kulturní a sociální rozvoj příslušné země. Vzdělání působí v podstatě jako pozitivní externalita, z které má prospěch každý subjekt. Vzdělaní lidé v každém státě jsou předpokladem pro:

- *další hospodářský rozvoj,*
- *snadnější adaptabilitu (jsou flexibilnější) na měnící se poměry na trhu práce,*
- *snadnější zvládnutí nových a náročnějších technologií v národním hospodářství,*
- *zajištění produkce kvalitních statků všeho druhu aj.“* (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 305 - 306).

Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 307) převážnou část školství v České republice financuje některý druh veřejného rozpočtu. Školní vzdělání je pokládáno převážně za veřejný statek, přičemž je důležité, že stát má zájem nejen na produkci statků ve školství, ale i na jejich spotřebě. Nutno souhlasit s Pekovou, Pilným a Jetmarem (2008, s. 307), že odpovídající spotřeba statků v rámci školního vzdělávání má pozitivní vliv na kvalitu lidské populace,

avšak kvalita vzdělávacího procesu v různých školních zařízeních je kromě jiného závislá i na dostatku finančních a jiných prostředků, které má příslušný provozovatel školního zařízení v určitou dobu a na určitém místě k dispozici.

„Každý stát zpravidla garantuje každému svému občanovi základní vzdělání. U nás jde o absolvování základní a střední školy. Financování školství představuje ty finanční prostředky, které jsou na základě schváleného státního rozpočtu přiděleny kapitole 333 - resort MŠMT. Druhým základním zdrojem finančních prostředků pro školství jsou příspěvky obcí a měst na hospodářský provoz různých předškolních zařízení, školních jídelen, mateřských a základních škol aj. Obce potřebné finanční prostředky získávají jako účelovou neinvestiční dotaci ze státního rozpočtu rozdělovanou prostřednictvím orgánu Krajského úřadu“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 307 - 308).

Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 308 - 309) základní rozdělení finančních prostředků v resortu školství velmi úzce souvisí se správou příslušných škol. Z tohoto hlediska se obecně rozlišuje:

- přímo řízené a financované školství, kam převážně patří vysoké školy,
- regionální školství, kam patří všechny školy kromě škol vysokých,
- ostatní přímo řízené organizace, kam patří např. Výzkumný ústav odborného školství, Výzkumný ústav pedagogický, Česká školní inspekce, orgány veřejné správy ve školství (odborné školství krajských úřadů, městských úřadů, případně obecních úřadů).

Škola nebo školské zařízení mimo dva výše popsané základní zdroje finančních prostředků (Rozpočet kapitoly MŠMT na jednotlivé roky a příspěvky obcí a měst) má možnost získat finanční prostředky z výnosu své doplňkové činnosti, z přidělených grantů či dotací ať už z veřejných rozpočtů České republiky či Evropské unie a v neposlední řadě díky činnosti, kterou odborná (a stále častěji i laická) veřejnost nazývá fundraising. Objasnění tohoto pojmu, pravidlům i technikám fundraisingu bude věnována jedna z následujících kapitol. Rozdělování, způsoby získávání grantů či dotací či účast škol nebo školských zařízení na programech vyhlašovaných MŠMT nebo EU je problematika poměrně rozsáhlá, tato práce jí věnována není. Co se týče doplňkové činnosti týkající se příspěvkových organizací zřízených krajem, obcemi nebo svazkem obcí, tato navazuje na jejich hlavní účel z důvodu, aby tato příspěvková organizace mohla lépe využívat všechny své hospodářské možnosti a odbornost svých zaměstnanců. Doplňková činnost příspěvkové organizace musí být vymezena ve zřizovací listině, kterou schvaluje zastupitelstvo obce či kraje. Ustanovení § 135 školského

zákonu k doplňkové činnosti školských právnických osob uvádí, že doplňková činnost musí rovněž navazovat na hlavní činnost nebo činnosti sloužící k účelnějšímu využití odbornosti jejích zaměstnanců a majetku. Dle tohoto ustanovení doplňková činnost školské právnické osoby nesmí být provozována způsobem, který by omezoval hlavní činnost školské právnické osoby nebo ohrožoval její kvalitu, rozsah a dostupnost. O doplňkové činnosti je povinna školská právnická osoba účtovat odděleně od činnosti hlavní.

I přes zaměření diplomové práce na financování regionálního školství, je nutné alespoň krátce představit způsob financování školství přímo řízeného a přímo financovaného (vysoké školy).

2 Financování přímo řízeného školství

Bylo řečeno již výše, že do skupiny přímo řízeného a také financovaného školství řadíme vysoké školy, které dle zákona o VŠ mohou být školami veřejnými, soukromými nebo státními. Dle přílohy č. 1 zákona o VŠ (ve znění účinném od 1. 4. 2013) v České republice působí 26 veřejných vysokých škol, dle přílohy č. 2 zákona o VŠ dvě státní vysoké školy, a to Univerzita obrany v Brně jako organizační složka státu Ministerstva obrany a Policejní akademie České republiky v Praze jako organizační složka státu Ministerstva vnitra. Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 317) v roce 2007 v naší republice působilo 42 soukromých vysokých škol a téměř každým rokem vznikají další. Základní pravidla pro financování a hospodaření všech uvedených typů vysokých škol vymezuje jejich nosná právní úprava, kterou je již několikrát zmíněný zákon o VŠ. Jak je to tedy dle zákona o VŠ s veřejnými vysokými školami?

2.1 Financování a hospodaření veřejných vysokých škol

Zákon o VŠ ve svém ustanovení § 18 říká, že veřejná vysoká škola sestavuje rozpočet na kalendářní rok a hospodář podle něj. Rozpočet veřejné vysoké školy nesmí být sestavován jako deficitní. „*Finanční prostředky vysokým školám rozděljuje MŠMT a kontroluje jejich využití podle zákona č. 166/1993 Sb., o státní kontrole. Veřejná vysoká škola hospodář podle schváleného rozpočtu, který sestavuje na kalendářní rok. Po skončení kalendářního roku se provádí vyúčtování, které se předloží MŠMT v určených termínech. Rozpočet veřejné vysoké školy se sestavuje jako vyrovnaný*“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 315).

Ustanovení § 18 zákona o VŠ vymezuje příjmy rozpočtu veřejné vysoké školy zejména na:

- příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,
- podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků,
- dotace ze státního rozpočtu,
- poplatky spojené se studiem,
- výnosy z majetku,
- jiné příjmy nebo jiné příspěvky než uvedené v písmenu a) ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtů obcí a krajů,
- výnosy z doplňkové činnosti,
- příjmy z darů a dědictví.

Ustanovení § 18 zákona o VŠ dále určuje, že veřejná vysoká škola má nárok na dotaci ze státního rozpočtu určenou na její rozvoj a může jí také být poskytnuta dotace zejména na ubytování a stravování studentů. Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 312) celková výše dotací je úměrná počtu studentů akreditovaných studijních programů (bakalářských, magisterských a doktorandských), činnosti veřejných vysokých škol, u nichž nelze toto pravidlo použít, jsou dotovány normativně. Výše dotací, kterou veřejná vysoká škola získá, je významně ovlivněna finanční náročností studijních programů a programů celoživotního vzdělávání. Kvůli objektivnímu určení výši dotací je stanoven soubor ukazatelů, které s pomocí Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 312 - 315) lze shrnout:

- **ukazatel A a B** – částka odvozena od počtu rozpočtových studentů akreditovaných studijních programů, od přepočteného počtu studentů, od normativního počtu studentů (součin přepočteného počtu studentů násobený koeficientem ekonomické náročnosti studijního programu), od počtu absolventů aj.,
- **ukazatel C** – stipendia pro studenty doktorských studijních programů,
- **ukazatel D** – prostředky na zahraniční studenty, jejichž studium je určeno mezinárodními smlouvami,
- **ukazatel F** – prostředky na projekty, programy a záměry, přesahující rámec jedné vysoké školy,
- **ukazatel G** – financování tzv. rozvojových projektů především ve vzdělávací oblasti (nové obory studia), dotace na budování infrastruktury (výpočetní technika, knihovny, poradenství...),
- **ukazatel M** – finanční podpora mimořádných rozvojových aktivit,
- **ukazatel S** – stipendium v případě tíživé sociální situace studenta dle ustanovení § 91 odst. 3 zákona o VŠ,
- **ukazatel U** – ubytovací stipendia,
- **ukazatel I** – finanční podpora mimořádných rozvojových programů vyhlášených MŠMT.

Ustanovení § 18 zákona o VŠ rovněž nařizuje veřejné vysoké škole zřízení rezervního fondu, určeného zejména na krytí ztrát v následujících účetních obdobích, fondu reprodukce investičního majetku, stipendijního fondu, fondu odměn, fondu účelově určených prostředků, fondu sociálního a fondu provozních prostředků. Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 316) jsou fondy tvořeny z hospodářského výsledku veřejné vysoké školy po zdanění, stipendijní fond též převodem poplatků spojených se studiem a fond reprodukce investičního

majetku též z odpisů hmotného a nehmotného majetku. Stát neručí za závazky veřejné vysoké školy a ta jako taková je povinna vypracovat výroční zprávu o hospodaření a předložit ji v určeném termínu ministrovi školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministr“).

Z výše uvedeného je stručně nastíněno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy přímo řízený a přímo financovaný úsek vysokého školství (veřejné vysoké školy). Kdo přímo řídí a financuje soukromé vysoké školy?

2.2 Financování a hospodaření soukromých vysokých škol

I financování soukromých vysokých škol je normativně zakotveno v zákoně o VŠ. Jeho ustanovení § 40 uvádí, že „*právnícká osoba, která získala oprávnění působit jako soukromá vysoká škola, je povinna zajistit finanční prostředky pro vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost.*“ Ustanovení § 39 zákona o VŠ vymezuje, že oprávněním působit jako soukromá vysoká škola je míněn státní souhlas MŠMT, který je nepřevoditelný a nepřechází na právní nástupce. Součástí příjmů soukromých vysokých škol je školné vybírané od studentů, které se dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 316) pohybuje v rozmezí od 25 000 do 500 000 Kč ročně, v některých případech i více.

Dle ustanovení § 40 zákona o VŠ může MŠMT poskytnout soukromé vysoké škole působící jako obecně prospěšná společnost dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, s nimi spojenou vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Soukromé vysoké škole může MŠMT poskytnout i dotaci na stipendia studentům v případech hodných zvláštního zřetele nebo na stipendia studentům v případech jejich tíživé sociální situace majícím nárok na přídavek na dítě dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Dle ustanovení § 42 zákona o VŠ je soukromá vysoká škola mimo jiné dále povinna každoročně vypracovat, předložit MŠMT a jako neperiodickou publikaci zveřejnit výroční zprávu o činnosti, a v případě, že obdržela dotaci, i výroční zprávu o hospodaření vysoké školy v termínu a formě, kterou stanoví ministr. Dále je povinna vypracovat, projednat s MŠMT a jako neperiodickou publikaci zveřejnit dlouhodobý záměr soukromé vysoké školy a jeho každoroční aktualizaci v termínu a formě, kterou stanoví ministr. Současně s výsledky hodnocení činnosti soukromé vysoké školy musejí být tyto dokumenty veřejně přístupné.

Již tedy víme, že soukromé vysoké školy jsou přímo financovány a řízeny především právníckými osobami, kterým byl udělen státní souhlas MŠMT. Za podmínek vymezených v ustanovení § 40 zákona o VŠ může být Ministerstvem školství a tělovýchovy soukromé vysoké škole poskytnuta i dotace. Kdo přímo financuje a řídí státní vysoké školy?

2.3 Financování a hospodaření státních vysokých škol

Rovněž již bylo výše uvedeno, že v České republice působí dvě státní vysoké školy, a to Univerzita obrany v Brně a Policejní akademie České republiky v Praze. Dle ustanovení § 95 zákona o VŠ Univerzita obrany jako vojenská vysoká škola je součástí organizační složky státu Ministerstva obrany financované ze státního rozpočtu, zejména z kapitoly Ministerstva obrany, Policejní akademie České republiky jako policejní vysoká škola je organizační složka státu financovaná z kapitoly Ministerstva vnitra. Státní vysoké školy mohou být poskytnuty prostředky na příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost, na podporu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, dotace na rozvoj vysoké školy, dotace na ubytování a stravování studentů. MŠMT může vojenské vysoké škole poskytnout dotaci na stipendia studentům v případech hodných zvláštního zřetele anebo na stipendia studentům v případech jejich tíživé sociální situace majícím nárok na přídavek na dítě dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů přiznávaná studentům studijních programů v oblasti bezpečnostních studií, kteří nejsou vojáky v činné službě.

Dle ustanovení § 10 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „rozpočtová pravidla“) se příjmy a výdaje státního rozpočtu člení na kapitoly, které vyjadřují okruh působnosti a odpovědnosti ústředních orgánů státní správy a dalších organizačních složek státu, stanoví-li zvláštní zákon, že tyto organizační složky státu mají samostatnou kapitolu ve státním rozpočtu nebo že mají postavení ústředního orgánu státní správy, popřípadě že mají postavení ústředního orgánu státní správy pro rozpočtové účely. Dle tohoto ustanovení obsahuje rozpočet kapitoly rozpočtové příjmy a výdaje správce kapitoly a mimo jiné příjmy a výdaje organizačních složek státu v jeho působnosti.

Bylo již řečeno, že v souladu s ustanovením § 95 zákona o VŠ jsou státní školy v České republice organizačními složkami státu, které jako takové dle ustanovení § 45 rozpočtových pravidel hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jim stanoví správce kapitoly v rámci

rozpočtu kapitoly konkrétního ministerstva, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu. Příjmy státních vysokých škol jsou příjmy státního rozpočtu a jejich výdaje jsou výdaji státního rozpočtu, nestanoví-li rozpočtová pravidla jinak. Rozpočet státních vysokých škol jako organizačních složek státu může zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině, případně stanovenými jim zákonem, kterým byly zřízeny. Státní vysoká škola jako organizační složka státu dle ustanovení § 45 rozpočtových pravidel dále hospodáří s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky fondů organizační složky státu, zisk získaný hospodářskou činností, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty. V souladu s ustanovením § 75 rozpočtových pravidel státní vysoké školy jako organizační složky státu provádějí finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem v termínech a podle zásad, které stanoví konkrétní ministerstvo vyhláškou.

Státní vysoká škola je tedy přímo řízena konkrétním ministerstvem a je přímo financována z jeho kapitoly státního rozpočtu. U tzv. regionálního školství je rozdělování finančních prostředků odvislé od způsobu správy příslušných škol, tedy od jejich zřizovatele.

3 Financování regionálního školství

Třetí kapitola nás zavede do problematiky, na kterou je zaměřena tato práce. Rovněž bylo již řečeno, že do oblasti tzv. regionálního školství patří všechny školy a také školská zařízení mimo školy vysoké. Stručně jsme se seznámili se základními principy financování a hospodaření všech typů vysokých škol, abychom lépe pochopili způsoby financování školství regionálního. Podle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 319) do regionálního školství řadíme tyto školy:

- mateřské školy a předškolní zařízení,
- základní školy včetně nižších ročníků gymnázií,
- speciální (zvláštní) školy,
- gymnázia,
- střední odborné školy,
- střední odborná učiliště a integrované střední školy,
- vyšší odborné školy,
- školy pro základní umělecké vzdělávání, zájmové a jazykové vzdělávání.

O hospodaření s finančními prostředky v jednom kraji rozhodují ty instituce, které vykonávají státní správu v příslušném školství. Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 319) to jsou obecní úřady s rozšířenou působností, odbory školství krajských úřadů, MŠMT, Česká školní inspekce, školské rady, ředitelé škol a školských zařízení, a ředitelé (vedoucí) předškolních zařízení. O velikosti rozpočtu pro jednotlivé školy či školská zařízení rozhoduje počet žáků.

Nosnou právní úpravou pro financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu zůstává školský zákon, který se této oblasti věnuje v části čtrnácté.

3.1 Financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu

Ustanovení § 160 odst. 1 školského zákona vymezuje poskytnutí finančních prostředků ze státního rozpočtu vyčleněných na činnost škol a školských zařízení zřizovaných:

- a) **ministerstvem**, a to na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu

pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na přiděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, na odměny členů zkušebních komisí, komisařů, případně hodnotitelů písemných prací, na odměny za výkon funkce předsedy zkušebních komisí, dále na výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, na výdaje na učební pomůcky, na školní potřeby a na učebnice (pokud jsou dle školského zákona poskytovány bezplatně), na výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání, na další nezbytné neinvestiční výdaje spojené s provozem škol a školských zařízení a na investiční výdaje zařazené do programu podle rozpočtových pravidel,

- b) **registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy** dle ustanovení § 7 odst. 1 písm. e) zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o církvích a náboženských společnostech“), s výjimkou jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky, a to na výdaje výše uvedené pod bodem a) s výjimkou výdajů na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku (výjimka se nevztahuje na výdaje na učební pomůcky),
- c) **obcemi nebo svazky obcí a kraji** s výjimkou školských výchovných a ubytovacích zařízení podle ustanovení § 117 odst. 1 písm. c) školského zákona, tj. zařízení zajišťujících dětem, žákům a studentům zotavovací pobyty ve zdravotně příznivém prostředí bez přerušení vzdělávání, a rovněž s výjimkou jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky, a to na výdaje výše uvedené pod bodem a) s výjimkou dalších nezbytných neinvestičních výdajů spojených s provozem škol a školských zařízení a investičních výdajů zařazených do programu na základě rozpočtových pravidel.

Ustanovení § 160 odst. 4 školského zákona rovněž vymezuje, že ze státního rozpočtu se poskytují také finanční prostředky na činnost škol a školských zařízení, které nezřizuje ani stát, či kraj, obec nebo svazek obcí nebo registrovaná církev nebo náboženská společnost, které bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy dle zákona o církvích a náboženských společnostech, a to v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soukromém školství“). Školský

zákon také určuje, že finanční prostředky nad rozsah finančních prostředků státního rozpočtu hradí právnické osoby, které vykonávají činnost škol a školských zařízení, z dalších finančních zdrojů, a to zejména z vlastních příjmů, z prostředků zřizovatele, popřípadě jiných osob.

3.1.1 Výdaje státního rozpočtu na školy a školská zařízení zřizované územními samosprávnými celky

MŠMT stanoví dle § 161 školského zákona na výdaje výše uvedené (ČESKO, 2004a, zákon č. 561/2004, § 160) tzv. **republikové normativy**. Jedná se o výši výdajů škol a školských zařízení, které jsou zřizovány územními samosprávnými celky, tj. obcemi nebo svazky obcí a kraji, a jsou to výdaje připadající na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání na kalendářní rok. Tyto republikové normativy MŠMT zveřejňuje ve Věstníku a na jejich základě rozepisuje a poskytuje krajským úřadům formou dotace v souladu s ustanovením § 7 odst. 1 písm. c) rozpočtových pravidel na zvláštní účet kraje finanční prostředky vyčleněné ze státního rozpočtu na činnost škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky. „*Republikové normativy vyjadřují průměrný příspěvek státu na pokrytí nákladů na jednoho žáka na určitém typu školy nebo školského zařízení, jež byly stanoveny jako průměrné hodnoty pro celou republiku*“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 328).

Krajský úřad stanoví tzv. **krajské normativy** jako výši výdajů připadajících na jednotku výkonu na kalendářní rok, přičemž jednotkou výkonu se rozumí jedno dítě, žák, student, ubytovaný, stravovaný, lůžko, třída, studijní skupina, oddělení nebo jiná jednotka stanovená zvláštním právním předpisem. Součástí krajských normativů jsou příplatky na speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů. Dle ustanovení § 161 odst. 3 školského zákona při stanovení krajských normativů vychází krajský úřad zejména z:

- a) dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji,
- b) rámcových vzdělávacích programů nebo akreditovaných vzdělávacích programů pro vyšší odborné vzdělávání,
- c) rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické nebo přímé pedagogicko-psychologické činnosti a
- d) naplněnosti tříd, studijních skupin a oddělení v jednotlivých školách a školských zařízeních.

„Místní (krajské) normativy se všeobecně vyznačují podrobnějším členěním. Místní normativy stanovují odbory školství krajských úřadů tzv. místním dohodovacím řízením, jež probíhá mezi odbory školství krajských úřadů a řediteli škol a školských zařízení zprostředkovaně přes úřady obcí s rozšířenou působností. Krajský úřad povinně vyčleňuje v rozpočtu regionálního školství rezervu na úkoly, které nelze promítnout do rozpočtu“ (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 329).

Jak uvádí Peková, Pilný a Jetmar (2008, s. 330) musejí krajské normativy zohledňovat objektivní rozdíly mezi kraji a regiony spočívající v různých klimatických podmínkách, v různé ekonomické vyspělosti okresu nebo oblasti, v různé poloze vůči centru, v různé vybavenosti komunikačními sítěmi a v různé komunikační dostupnosti, v jiné kvalitě životního prostředí, popřípadě v různých vzdělávacích možnostech regionu. Neopomenutelné jsou rozdíly mezi školami spočívající v celkové velikosti školy dle počtu žáků, ve stavební vybavenosti školy, ve stáří stavby i instalovaných zařízení, ve velikosti jednotlivých tříd dle počtu zapsaných žáků v příslušných ročnících, v komunikační přístupnosti školy, v životním prostředí ve spádové oblasti školy, v případné existenci či neexistenci sponzorů apod.

3.1.2 Výdaje státního rozpočtu na ostatní školy a školská zařízení

Ustanovení § 162 školského zákona vymezuje skutečnost, že **MŠMT rozepisuje prostřednictvím normativů a poskytuje formou dotace** podle ustanovení § 7 odst.1 písm. c) rozpočtových pravidel (výdaje státního rozpočtu – dotace a návratné finanční výpomoci územním samosprávným celkům na jinou než podnikatelskou činnost) **právníckým osobám** vykonávajícím činnost škol a školských zařízení **zřizovaným registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi**, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy dle zákona o církvích a náboženských společnostech, **finanční prostředky** na výdaje uvedené v podkapitole 3.1 pod bodem b) potažmo a). Rovněž normativ stanoví MŠMT jako průměrný roční objem výdajů výše uvedených v daném oboru vzdělávání nebo v dané školské službě a zveřejní je ve Věstníku. **MŠMT také poskytuje formou dotace** dle ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) rozpočtových pravidel na zvláštní účet kraje **finanční prostředky na činnost škol a školských zařízení nezřizovaných územními samosprávnými celky nebo registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi**, ale jinými osobami (tj. soukromé školství). Následně krajský úřad poskytuje do soukromého školství, tj. právníckým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení, které nejsou

zřizovány územními samosprávnými celky nebo registrovanou církví či náboženskou společností, dotaci v rozsahu a za podmínek vymezených v zákoně o soukromém školství, a kontroluje její využití.

3.1.3 Další oblasti školství financované státním rozpočtem

Dle ustanovení § 163 školského zákona ze státního rozpočtu lze dále poskytovat finanční prostředky na pokusná ověřování metod, obsahu, forem a organizace vzdělávání a rovněž způsobu řízení škol a školských zařízení, a dále na rozvojové programy ve vzdělávání ve školách a školských zařízeních všech zřizovatelů. Státní rozpočet rovněž poskytuje finanční prostředky na úhradu nezbytných prokazatelných nákladů spojených s konáním závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek a absolutorií v konzervatořích. MŠMT finanční prostředky pro tyto účely poskytuje dle ustanovení § 163 školského zákona:

- a) krajskému úřadu na zvláštní účet kraje pro školy a školská zařízení nezřizované MŠMT, registrovanou církví či náboženskou společností, přičemž krajský úřad v přenesené působnosti s vědomím zastupitelstva kraje tyto finanční prostředky přiděluje právnickým osobám vykonávajícím činnost těchto škol a školských zařízení,
- b) právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení zřízených MŠMT, registrovanou církví či náboženskou společností.

3.2 Financování škol a školských zařízení zřizovateli

V podkapitole 1.3 je popsáno právní postavení škol i školských zařízení, k čemuž je nutno dodat, že nejčastěji se vyskytující právní formou školy či školského zařízení je příspěvková organizace zřízená dle zákona o rozpočtových pravidlech krajem, obcí nebo svazkem obcí. Používaná je však i právní forma školské právnické osoby, kterou může použít kterýkoliv zřizovatel. Tzn., jak je rovněž uvedeno v podkapitole 1.3, může jím být nejen obec, svazek obcí či kraj, ale i MŠMT, registrovaná církev či náboženská společnost nebo právnická či fyzická osoba. Obecně platí, že zřizovatel hradí ty výdaje školy či školského zařízení, které nejsou financovány prostředky ze státního rozpočtu.

3.2.1 Financování příspěvkových organizací

Zákon o rozpočtových pravidlech v ustanovení § 28 vymezuje, že **příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele**. Dále hospodaří s **prostředky svých fondů, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob**, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí. Příspěvková organizace dále hospodaří s dotací na úhradu provozních výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů a s dotací na úhradu provozních výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou České republice svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce (ČESKO, 2000d, zákon č. 250/2000, § 28 odst. 2). Pokud prostředky takto poskytnuté nejsou spotřebovány do konce kalendářního roku, převádějí se do rezervního fondu jako zdroj financování v následujících letech a mohou se použít pouze na stanovený účel. V rezervním fondu se tyto zdroje sledují odděleně.

Dle ustanovení § 29 zákona o rozpočtových pravidlech příspěvkové organizace krajů, obcí a svazků obcí vytvářejí čtyři typy peněžních fondů, se kterými hospodaří. Jedná se o fond rezervní, fond investiční, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb, přičemž zůstatky těchto fondů se po skončení roku převádějí do roku následujícího. Ustanovení § 30 - § 33 zákona o rozpočtových pravidlech peněžní fondy škol a školských zařízení (jako příspěvkových organizací) dále definuje takto:

- a) **rezervní fond** jako fond tvořený ze zlepšeného výsledku hospodaření příspěvkové organizace na základě schválení jeho výše zřizovatelem po skončení roku, sníženého o případné převody do fondu odměn. Zlepšený výsledek hospodaření příspěvkové organizace je vytvořen tehdy, jestliže skutečné výnosy jejího hospodaření jsou spolu s přijatým provozním příspěvkem větší než její provozní náklady. Rozdělení zlepšeného výsledku hospodaření do rezervního fondu a do fondu odměn schvaluje zřizovatel. Zdrojem rezervního fondu mohou být též peněžní dary a převedené nespotřebované prostředky z dotací, jak je výše uvedeno. Rezervní fond, s výjimkou převedených nespotřebovaných dotací, používá příspěvková organizace k dalšímu rozvoji své činnosti, k časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady, k úhradě případných sankcí uložených jí za porušení rozpočtové kázně, k úhradě své ztráty za předchozí léta. Zřizovatel může souhlasit s tím, aby část svého

rezervního fondu, opět s výjimkou nespotřebovaných dotací, příspěvková organizace použila k posílení svého investičního fondu.

- b) **investiční fond** jako fond vytvářený příspěvkovou organizací k financování svých investičních potřeb. Zdrojem investičního fondu jsou peněžní prostředky ve výši odpisů hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku prováděné podle zřizovatelem schváleného odpisového plánu, investiční dotace z rozpočtu zřizovatele, investiční příspěvky ze státních fondů, příjmy z prodeje svěřeného dlouhodobého hmotného majetku, jestliže to zřizovatel podle svého rozhodnutí připustí, dary a příspěvky od jiných subjektů, jsou-li určené nebo použitelné k investičním účelům, příjmy z prodeje dlouhodobého hmotného majetku ve vlastnictví příspěvkové organizace, převody z rezervního fondu ve výši povolené zřizovatelem. Investiční fond příspěvkové organizace se používá k financování investičních výdajů, k úhradě investičních úvěrů nebo půjček, k odvodu do rozpočtu zřizovatele, pokud takový odvod uložil, k posílení zdrojů určených na financování údržby a oprav majetku, který příspěvková organizace používá pro svou činnost; takto použité prostředky se z investičního fondu převádějí do výnosů příspěvkové organizace.
- c) **fond odměn** jako fond tvořený ze zlepšeného výsledku hospodaření příspěvkové organizace, a to do výše jeho 80 %, nejvýše však do výše 80 % stanoveného nebo přípustného objemu prostředků na platy. Z tohoto fondu se hradí odměny zaměstnancům. Přednostně se z fondu odměn hradí případné překročení prostředků na platy, jehož výše se zjišťuje podle zvláštního právního předpisu, a to nařízení vlády č. 381/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se zrušuje nařízení vlády č. 447/2000 Sb., o způsobu usměrňování výše prostředků vynakládaných na platy a na odměny za pracovní pohotovost zaměstnanců odměňovaných podle zákona o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech.
- d) **fond kulturních a sociálních potřeb** jako fond tvořený základním přidělem na vrub nákladů příspěvkové organizace z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonávanou práci. Je tvořen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb a je určen zaměstnancům v pracovním poměru k příspěvkové organizaci, žákům středních odborných učilišť a učilišť, interním vědeckým aspirantům, důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního důchodu

nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně pracovali u příspěvkové organizace, případně rodinným příslušníkům zaměstnanců a jiným fyzickým nebo i právnickým osobám.

„Fondy jsou nepochybně významným nástrojem, neboť jejich pomocí je možné manipulovat s hospodářským výsledkem. Organizace by měla mít dobře zmapovány všechny způsoby, jimiž jsou fondy naplňovány, a podle toho také řídit vlastní peněžní toky“ (Růžicková, 2009, s. 39).

Školský zákon v ustanovení § 180 a § 182 vymezuje, že obec, svazek obcí nebo kraj zajišťuje výdaje právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, s výjimkou výdajů hrazených z finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných na výdaje uvedené v podkapitole 3. 1 pod bodem b) potažmo a) a z jiných zdrojů. Obec, případně kraj může právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, přispívat na neinvestiční výdaje jinak hrazené ze státního rozpočtu podle školského zákona. Složitě znějící ustanovení pouze říká, že zřizovatel je povinen zajišťovat investiční i neinvestiční provozní výdaje, jak Peková, Pilný a Jetmar (2008, s. 320) tvrdí, obec spravuje předškolní zařízení, základní školy a školská zařízení jim sloužící zejména tím, že zabezpečuje investiční výdaje a neinvestiční náklady (kromě mzdových prostředků pro zaměstnance, učebnic a školních pomůcek a potřeb hrazených státem).

Růžicková (2009, s. 37) uvádí, že zřizování příspěvkových organizací územními samosprávnými celky je zcela v kompetenci zastupitelstev. Dále, že povinným údajem zřizovací listiny kromě hlavních údajů o instituci, její hlavní činnosti, vymezení majetku a nakládání s ním, jsou okruhy doplňkové činnosti. Ve zřizovací listině zřizovatel vymezí veškerá práva a povinnosti příspěvkové organizace, zejména rozpracuje podrobné nakládání s majetkem, rozsah hlavní i doplňkové činnosti. Povolená doplňková činnost by měla navazovat na činnost hlavní (v případě škol a školských zařízení se jedná o výchovu a vzdělávání a služby tuto činnost podporující a doplňující) s cílem hospodárného využití majetku i lidských zdrojů. Spolu s Růžickovou (2009, s. 38 - 39) můžeme tedy shrnout, že příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností v oborech hlavních i doplňkových aktivit a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele, dále využívá prostředky svých fondů i dary přijaté od fyzických i právnických osob z tuzemska i zahraničí. Její zřizovatel může na základě vlastního rozhodnutí odčerpat volné peněžní prostředky z doplňkové činnosti, avšak zasáhnout do rozpočtu v průběhu roku by měl jen ze závažných a objektivních příčin. Příspěvková organizace používá přednostně

výnosy z doplňkové činnosti pro pokrytí výdajů hlavních činností, pokud zřizovatel neschválí jiný postup.

V tomto oddílu bylo popsáno financování právní formy příspěvkové organizace, kteroužto jako právní formu při zřízení školy či školského zařízení může zvolit pouze obec, svazek obcí či kraj (ČESKO, 2004a, zákon č. 561/2004, § 8). Jak vypadá financování z účtů zřizovatelů školských právnických osob?

3.2.2 Financování školských právnických osob

Růžičková (2009, s. 26) uvádí, že školská právnická osoba je až školským zákonem nově zavedený pojem. Ustanovení § 124 školského zákona vymezuje, že zřizovatelem školské právnické osoby může být MŠMT, kraj, obec, svazek obcí, případně jiná právnická nebo fyzická osoba, přičemž školskou právnickou osobu může zřídit společně i více zřizovatelů. Ustanovení § 125 školského zákona dále rozvádí, že školská právnická osoba zřizovaná jedním zřizovatelem se zřizuje zřizovací listinou, zatímco školská právnická osoba zřizovaná společně více zřizovateli se zřizuje zřizovatelskou smlouvou. Školská právnická osoba vzniká dnem zápisu do rejstříku školských právnických osob za podmínek stanovených školským zákonem. Zřizovatel školské právnické osoby dle ustanovení § 129 školského zákona vydává zřizovací listinu školské právnické osoby, rozhoduje o změnách v této listině, rozhoduje o sloučení, splynutí, rozdělení a zrušení školské právnické osoby a jmenuje a odvolává ředitele školské právnické osoby a rovněž stanoví jeho plat, popřípadě mzdu. Pokud je zřizovatelem školské právnické osoby MŠMT, kraj, obec nebo svazek obcí, dále schvaluje rozpočet školské právnické osoby, schvaluje zlepšený výsledek hospodaření školské právnické osoby a schvaluje vytvoření dalších peněžních fondů školské právnické osoby mimo fondy, jejichž možnost tvorby uvádí školský zákon ve svém ustanovení § 137. Schvaluje rovněž způsob hospodaření s těmito fondy. Dle ustanovení § 130 školského zákona je orgánem školské právnické osoby zřízené MŠMT, krajem, obcí nebo svazkem obcí ředitel, orgány školské právnické osoby zřízené jinou právnickou nebo fyzickou osobou jsou ředitel a rada.

Hospodaření školské právnické osoby je vymezeno v ustanovení § 133 školského zákona. Na jeho základě příjmy školské právnické osoby tvoří zejména:

- a) finanční prostředky ze státního rozpočtu,
- b) finanční prostředky z rozpočtu územních samosprávních celků,
- c) příjmy z hlavní a doplňkové činnosti,

- d) finanční prostředky přijaté od zřizovatele,
- e) úplata za vzdělávání a školské služby,
- f) dotace na úhradu výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů,
- g) dotace na úhradu výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou České republiky svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce,
- h) dary a dědictví.

Rozpočet zřizovatele, kterým je kraj, obec nebo svazek obcí, zprostředkovává vztah školské právnické osoby ke státnímu rozpočtu.

Růžičková (2009, s. 27) popisuje, že školský zákon striktně diktuje podmínky nakládání s finančními prostředky a majetkem školské právnické osoby především pro účely hlavní činnosti, která je rozpočtována, a je-li z hlavní činnosti dosahováno příjmů, jejich další využití musí být směřováno zase jen do hlavní činnosti. Růžičková (2009, s. 27) dále v souladu s ustanovením § 135 školského zákona uvádí, že vedle hlavní činnosti lze vykonávat i činnost doplňkovou, která však navazuje na činnost hlavní, případně slouží k účelnému využití odbornosti zaměstnanců a majetku. Doplňková činnost však nesmí omezovat činnost hlavní, ohrožovat její kvalitu, rozsah a dostupnost a může být financována pouze z vlastních příjmů dosažených vlastním výkonem. Růžičková (2009, s. 27) odkazuje na ustanovení § 135 školského zákona ohledně financování doplňkové činnosti a říká, že toto zákonné ustanovení připouští krátkodobé použití rozpočtovaných prostředků i na doplňkovou činnost, avšak za podmínek jejich navrácení v rámci jednoho kalendářního čtvrtletí, maximálně jednoho kalendářního roku. Nastane-li situace, že z doplňkové činnosti vznikne jako hospodářský výsledek ztráta, je nutno tuto vyrovnat v následujícím období nebo učinit opatření k ukončení doplňkové činnosti.

Ustanovení § 137 školského zákona umožňuje školské právnické osobě vytvářet peněžní fondy, a to rezervní fond a fond investic, školská právnická osoba zřízená MŠMT, krajem, obcí nebo svazkem obcí vytváří i fond kulturních a sociálních potřeb. Dle Růžičkové (2009, s. 27) školský zákon hospodaření s fondy příliš podrobně neřeší, omezuje se pouze na informaci, že rezervní fond slouží přednostně k úhradě ztráty z hlavní činnosti z minulých let a k podpoře a zkvalitnění hlavní činnosti. Růžičková (2009, s. 28) dále vyvozuje, že rezervní fond nemůže sloužit ke krytí ztráty z činnosti doplňkové, i kdyby byl ze zisku

doplňkové činnosti v minulosti naplněn. Investiční fond je tvořen účetními odpisy podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a slouží především k financování investičních potřeb školské právnické osoby. Dle Růžičkové (2009, s. 28) není zde však vyloučena možnost použít prostředky investičního fondu ke krytí jiných potřeb, pokud s tímto zřizovatel souhlasí.

Dle ustanovení § 138 školského zákona je fond kulturních a sociálních potřeb v průběhu roku zálohově naplňován z roční plánované výše výdajů na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mezd a na odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonanou práci. Dle Růžičkové (2009, s. 28) je konečný příděl vypořádán v rámci účetní závěrky ve vazbě na skutečnou výši vyjmenovaných nákladů. Školský zákon nestanovuje přesnou metodiku výpočtu přídělu ani jeho přesnou výši, ta by měla odpovídat schválenému rozpočtu. Růžičková (2009, s. 28) se domnívá, že zřizovatel postupuje při schvalování rozpočtu podle zvláštního zákona a schválí příděl v obvyklé výši 2%, neboť ustanovení § 138 školského zákona odkazuje na vyhlášku Ministerstva financí upravující tvorbu fondu kulturních a sociálních potřeb příspěvkových organizací zřízených obcí nebo krajem.

Ustanovení § 140 školského zákona vymezuje vztah školské právnické osoby k majetku a to tak, že školská právnická osoba užívá ke své činnosti vlastní majetek, případně majetek vypůjčený nebo pronajatý od zřizovatele nebo jiné osoby. Růžičková (2009, s. 28) tvrdí, že školská právnická osoba zřízená krajem, obcí nebo svazkem obcí není ve stejném postavení jako jejich příspěvková organizace, neřídí se zákonem o rozpočtových pravidlech, tudíž by jí zřizovatel neměl svůj majetek předat k hospodaření a neměl by ho nazývat „svěřeným majetkem“, protože jiný právní předpis právní institut „svěření majetku“ neupravuje. Přesto se v praxi stává, že zřizovatel svěří svůj majetek školské právnické osobě do užívání, a to se všemi důsledky včetně toho, že školská právnická osoba nesmí odpisovat tento majetek daňově.

V úvodu tohoto oddílu je uvedeno, že školy či školská zařízení mohou zřídit formou školských právnických osob různí zřizovatelé, vlastně všichni ti, které školský zákon za zřizovatele škol či školských zařízení připouští. Přesto se na financování školství soukromého a církevního podíváme v oddílu samostatném.

3.2.3 Financování soukromých a církevních škol

Financování soukromých škol právně vymezuje zákon o soukromém školství. Oddíl 3.1.2 nastínil, že tento zákon je právním rámcem rozsahu a vymezení podmínek pro financování

soukromého školství ze státního rozpočtu. Ustanovení § 1 zákona o soukromém školství vymezuje, že dotace ze státního rozpočtu se poskytuje právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení zapsaných do školského rejstříku, které nejsou zřizovány státem, krajem, obcí, či dobrovolným svazkem obcí, nebo registrovanou církví nebo náboženskou společností, pokud uzavřou smlouvu s krajským úřadem podle tohoto zákona o soukromém školství. Dotace se neposkytuje na činnost jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a je poskytována k financování neinvestičních výdajů souvisejících s výchovou a vzděláváním ve školách a se službami a vzděláváním, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisí, nebo se zajišťováním ústavní a ochranné výchovy nebo preventivně výchovné péče ve školských zařízeních a s běžným provozem školy a školského zařízení. Výjimkou je nájemné v rámci smlouvy o koupi nájaté věci uzavřené po 1. lednu 1997 a reklama. U právnických osob, které poskytují vzdělávání a školské služby pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením, lze dotaci využít i ke krytí nákladů na rehabilitaci. Žádost o poskytnutí dotace s veškerými povinnými náležitostmi předkládá právnická osoba krajskému úřadu na příští školní rok do 31. ledna nebo do 30 dnů od doručení rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku. Krajský úřad uzavře smlouvu nebo informuje právnickou osobu o důvodech neuzavření smlouvy do 30 dnů od obdržení žádosti. Právnická osoba předloží krajskému úřadu vyúčtování poskytnuté dotace podle skutečnosti kalendářního roku postupem stanoveným Ministerstvem financí pro zúčtování vztahů se státním rozpočtem.

Peková, Pilný, Jetmar (2008, s. 334 - 335) shrnují, že soukromé školy získávají od státu prostřednictvím odboru školství krajských úřadů dotace ve výši 50 – 100% podle typu školy a kvalit výkonu vzdělávání stejně jako školy státní podle normativů na jednoho žáka a podle typu školy, samozřejmě na základě splnění požadovaných podmínek a po uzavření smlouvy s krajským úřadem. Kromě toho soukromé školy mohou získat ještě mimořádné dotace (příplatky). Peková, Pilný, Jetmar (2008, s. 335) zdůrazňují, že většina soukromých škol vybírá od svých žáků školné, které dosahuje několik tisíc ročně. Tento postup není přes dotace poskytované z financí státního rozpočtu v rozporu s platnou legislativou, protože školský zákon ve svém ustanovení § 123 vymezuje, že vzdělávání v základních a středních školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí, a ve vyšších odborných školách lze poskytovat za úplatu, která je příjmem právnické osoby, která vykonává činnost dané školy. I vzdělávání, které neposkytuje stupeň vzdělání, lze poskytovat za úplatu, která je příjmem právnické osoby vykonávající činnost dané školy či školského zařízení. Za úplatu lze poskytovat rovněž školské služby, přičemž tato je opět příjmem právnické osoby vykonávající

činnost daného školského zařízení. O výši úplaty rozhoduje právnická osoba, která vykonává činnost škol či školských zařízení.

Financování církevního školství v podstatě popsal oddíl 3.1.2. Peková, Pilný, Jetmar (2008, s. 335) uvádějí, že církevní školy a školy náboženských společností mohou zřizovat a rušit pouze ty církve a náboženské společnosti, které jsou státem uznané a registrované příslušným orgánem státní správy. Dle Pekové, Pilného a Jetmara (2008, s. 335) se financování církevních škol a zařízení v zásadě řídí stejnými principy jako financování škol státních. Financování církevních škol probíhá přímým převodem z účtu MŠMT na účty jednotlivých subjektů měsíčně ve formě zálohy. Kontrolu hospodaření s poskytnutými prostředky ze státního rozpočtu provádí a finanční vypořádání s těmito prostředky kontroluje MŠMT. Je jen dobré připomenout, že investiční výdaje církevního školství, tj. výdaje na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku, jsou pokrývány z finančních prostředků zřizovatele.

S podporou platné legislativy jsme se seznámili s financováním regionálního školství z hlediska zdrojů financování i z hlediska toho, co konkrétně je těmito zdroji kryto. Ale co vlastně znamená financování regionálního školství ze státního rozpočtu, tj. z finančních prostředků, na kterých financování školství, a především školství regionální v zásadě stojí?

3.3 Rozpočet kapitoly MŠMT na rok 2013

Východiskem ke stanovení rozpočtu kapitoly 333 MŠMT na rok 2013 je zákon č. 504/2012 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2013 (dále jen „zákon o státním rozpočtu na rok 2013“), který byl dne 19. prosince 2012 schválen. Návrh tohoto zákona k projednání předložila Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR vláda dvakrát, poprvé na základě svého usnesení č. 693 ze dne 26. září 2012, podruhé svým usnesením č. 848 dne 21. listopadu 2012. Dne 19. prosince 2012 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR svým usnesením č. 1445 vládní návrh zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2013 odsouhlasila. Přílohu č. 1 zákona o státním rozpočtu na rok 2013 tvoří úhrnná bilance příjmů a výdajů státního rozpočtu, přičemž příjmy státního rozpočtu jsou stanoveny částkou Kč 1 080 767 603 000 a výdaje státního rozpočtu částkou Kč 1 180 767 603 000. Příloha č. 2 zákona o státním rozpočtu na rok 2013 rozčleňuje celkový přehled příjmů státního rozpočtu podle kapitol, příloha č. 3 rozčleňuje podle kapitol celkový přehled výdajů státního rozpočtu.

V příloze č. 4 zákona o státním rozpočtu na rok 2013 jsou příjmy i výdaje jednotlivých kapitol rozděleny do specifických, případně průřezových ukazatelů.

Při sestavování rozpočtu kapitoly bylo přihlíženo v rámci celého kapitolního sešitu ke genderovému hledisku s ohledem na genderové rozpočtování. Rozpočet kapitoly díky specifickému zaměření celého resortu vynakládá finanční prostředky na muže a na ženy genderově neutrálním způsobem. Na všech stupních vzdělávací soustavy se počítá s rovnoměrností mužů i žen, a takto alokované prostředky do jednotlivých vzdělávacích stupňů mají stejný dopad z tohoto hlediska (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 5).

Závazné objemy rozpočtu kapitoly 333 MŠMT pro rok 2013 jsou tedy vládou ČR schváleny a tvoří je:

Celkové příjmy	Kč 17 841 765 000
Celkové výdaje	Kč 140 411 693 000
z toho: výdaje na výzkum a vývoj	Kč 21 757 254 000

Tabulka č. 1: Závazné objemy rozpočtu kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Jako orientační ukazatel byly stanoveny mzdové náklady, tj. objem prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci ve výši Kč 59 178 497 000 a hlavní prioritou resortu pro rok 2013, která měla být přednostně financována, byla oblast výzkumu a vývoje. Vláda stanovila závazný objem výdajů pro výzkum, vývoj a inovace ve výši Kč 9 779 203 000 a objem výdajů krytých příjmy od EU a jinými finančními mechanismy je rozpočtován ve výši 11 978 051 000 Kč (celkem Kč 21 757 254 000). Rozpočtovými prioritami z rozhodnutí resortu v r. 2013 bylo mimo jiné v regionálním školství udržet výši přímých výdajů na vzdělávání jednoho dítěte, žáka, studenta v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách na úrovni roku 2012. Prioritou bylo i upřednostnění kvality poskytovaných vzdělávacích služeb nad kvantitou, a to v oblasti vysokého školství (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 7).

V souladu s instrukcemi Ministerstva financí je návrh rozpočtu kapitoly zpracován ve struktuře výdajových bloků a okruhů, které jsou specifickými závaznými ukazateli pro rok 2013.

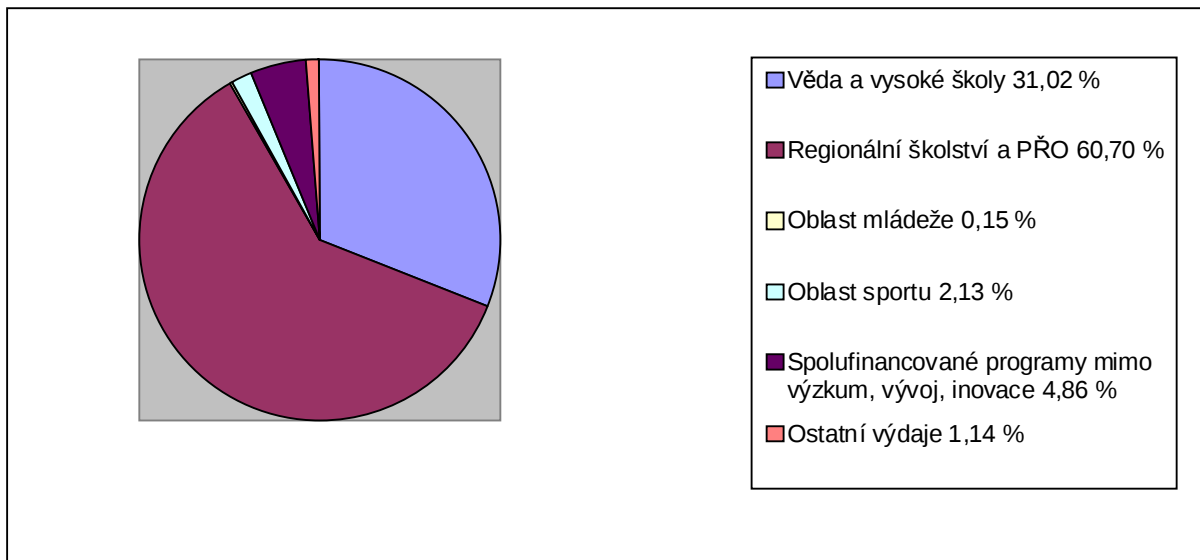
Specifické ukazatele rozpočtu jsou vymezeny a jsou pro ně stanoveny částky (Kč):

Celkem výdaje kapitoly 333 MŠMT	140 411 693 000
věda a vysoké školy	43 561 056 000
z toho: vysoké školy	21 803 802
výzkum, vývoj a inovace	21 757 254
<i>z toho programy spolufinancované EU a jinými finančními mechanismy</i>	13 184 607 000
výdaje regionálního školství a přímo řízených organizací	85 232 526 000
podpora činnosti v oblasti mládeže	206 073 000
podpora činnosti v oblasti sportu	2 982 784 000
z toho: sportovní reprezentace	1 065 160 000
všeobecná sportovní činnost	1 917 624 000
výdaje na spolufinancované programy mimo výzkum, vývoj, inovace	6 829 549 000
ostatní výdaje na zabezpečení úkolů resortu	1 599 705 000
z toho: přímo řízené organizace, společné a vyčleněné úkoly, programy kulturního dědictví	794 522 000
státní správa	627 027 000
zahraniční rozvojová spolupráce	120 000 000
program podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchova	15 029 000
sociální prevence a prevence kriminality	8 134 000
protidrogová politika	12 196 000
programy podpory příslušníků romské komunity	19 873 000
mezinárodní konference, semináře	2 924 000

Tabulka č. 2: Specifické závazné výdajové ukazatele pro rok 2013

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Výdaje kapitoly 333 MŠMT v grafickém znázornění dle jednotlivých specifických závazných ukazatelů vypadají takto:

Graf : Procentuelní rozdělení výdajů kapitoly 333 MŠMT dle specifických závazných ukazatelů pro rok 2013

Zdroj: vlastní zpracování

3.4 Rozpočet mzdových nákladů

Jak je výše zmíněno, orientačním ukazatelem rozpočtu kapitoly byly stanoveny mzdové náklady, tj. objem prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci, a to ve výši Kč 59 178 497 000. **Závazné ukazatele rozpočtu stanovují limit počtu zaměstnanců** odměňovaných podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „zákoník práce“), ve znění pozdějších předpisů (pro organizace, které odměňují zaměstnance platem), dále **limit mzdových prostředků a průměrný měsíční plat**.

Závazné ukazatele mzdové regulace se týkají zaměstnanců v organizačních složkách státu (zaměstnanci MŠMT, České školní inspekce a Vysokoškolského sportovního centra), příspěvkových organizací zřizovaných MŠMT a příspěvkových organizací a školských právnických osob obecního a krajského školství (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 16).

Limit počtu zaměstnanců pro rok 2013 byl schválen ve výši 217 643 osob (bez limitu počtu zaměstnanců financovaných z prostředků EU a jiných finančních mechanismů). Oproti schválenému rozpočtu roku 2012 je tento limit nižší o 299 osob. Celkový limit počtu zaměstnanců pro rok 2013 (včetně limitu počtu zaměstnanců

financovaných z prostředků EU a jiných finančních mechanismů) byl schválen ve výši 218 347 osob, tj. oproti srovnatelnému limitu roku 2012 o 314 míst méně (tj. 0,14 %).

Limit mzdových prostředků byl stanoven, jak je již výše několikrát uvedeno, na Kč 59 178 497 000, a tento limit je rozpočtován pro zaměstnance odměňované dle ustanovení § 109 odst. 3 zákoníku práce, tj. zaměstnance organizací, které odměňují platem, přičemž zaměstnavatelem je stát, územní samosprávný celek, státní fond, příspěvková organizace, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů, školská právnická osoba zřízená MŠMT, krajem, obcí nebo svazkem obcí podle školského zákona. Proti rozpočtu kapitoly 333 MŠMT schválenému pro rok 2012 došlo ke snížení rozpočtované částky na platy o 1,7 %.

Průměrný měsíční plat rozpočtovaný pro rok 2013 činí Kč 22 146, kdy oproti rozpočtovanému průměrnému platu na rok 2012 dochází k poklesu o Kč 284, tj. o 1,3 %. (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 16 - 18).

Ukazatele mzdové regulace pro rok 2013 jsou tedy stanoveny takto:

limit počtu zaměstnanců	osob 218 347
z toho: financováno z prostředků EU a jiných finančních mechanismů	osob 704
mzdové prostředky celkem	Kč 59 178 497 000
z toho: prostředky na platy	Kč 58 025 214 000
prostředky na ostatní platby za provedenou práci a ostatní osobní náklady	Kč 1 153 283 000
průměrný měsíční plat	Kč 22 146

Tabulka č. 3: Ukazatele mzdové regulace pro rok 2013

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Pro organizace, které odměňují zaměstnance podle ustanovení § 109 odst. 2 zákoníku práce mzdou, závazné ukazatele mzdové regulace stanoveny nejsou. Prostředky na mzdy zaměstnanců a na související zákonné odvody dostávají tyto organizace v rámci celkové dotace na běžné výdaje ze státního rozpočtu. Jedná se o soukromé a církevní školství, další zařízení školství regionálního, vysoké školy a veřejné výzkumné instituce. Na rok 2013 pro tyto organizace zůstal objem mzdových nákladů na úrovni roku 2012, tj. cca 19,4 mld. Kč. Zákonné odvody do fondů zdravotního a sociálního zabezpečení činí pro rok 2013 34 % z objemu mzdových prostředků. Příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb pro

příspěvkové organizace a organizační složky státu jsou stanoveny na 1 % z objemu platů. V rozpočtu kapitoly 333 MŠMT na rok 2013 činí tyto odvody celkem Kč 20 681 484 000 a jsou odvozeny od navrženého objemu prostředků na platy, ostatní platby za provedenou práci a na ostatní osobní náklady (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 18).

3.5 Rozpočet regionálního školství

Závazný ukazatel – výdajový blok „Výdaje regionálního školství“ v sobě zahrnuje jak přímé výdaje regionálního školství (právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení nezřízených státem, tj. školství krajského, obecního, soukromého a církevního), tak i investiční a neinvestiční výdaje přímo řízených organizací (právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení zřizovaných státem, potažmo MŠMT). Z tohoto výdajového bloku jsou poskytovány finanční prostředky státního rozpočtu podle ustanovení § 160 – ustanovení § 163 školského zákona a podle zákona o soukromém školství. Tento výdajový blok současně obsahuje i výdaje na programové financování EDS/SMVS – Evropský dotační systém/Správa majetku ve vlastnictví státu (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 39).

Tabulka č. 2 uvádí, že na výdaje na regionální školství a přímo řízené organizace je pro rok 2013 vymezena částka Kč 85 232 526 000. Tato částka se skládá z částky určené pro běžné výdaje regionálního školství a přímo řízených organizací (Kč 85 141 526 000) a z částky určené na výdaje pro materiálně technickou základnu přímo řízených organizací (Kč 91 000 000).

Kompletní rozpočet výdajů na regionální školství včetně přímo řízených organizací vypadá takto:

Rozpočet celkem	Kč 85 232 526 000
z toho: běžné výdaje regionálního školství a přímo řízených organizací	Kč 85 141 526 000
z toho: mzdové prostředky	Kč 57 869 285 000
zákonné odvody do fondů	Kč 20 248 923 000
ostatní běžné výdaje	Kč 7 023 318 000
limit počtu zaměstnanců	osob 215 832
výdaje na materiálně technickou základnu přímo řízených organizací	Kč 91 000 000

z toho: kapitálové výdaje	Kč	81 000 000
běžné výdaje	Kč	10 000 000

Tabulka č. 4: Celkový rozpočet výdajů regionálního školství a přímo řízených org.

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Kvantifikace a podrobná struktura rozpočtu běžných výdajů regionálního školství včetně běžných výdajů na přímo řízené organizace na rok 2013:

	Běžné výdaje celkem (tis. Kč)	Mzdové prostředky (tis. Kč)	Zákonné odvody (tis. Kč)	Ostatní běžné výdaje (tis. Kč)	Počet zaměstnanců
Výdaje regionálního školství celkem	85 141 526	57 869 285	20 248 923	7 023 318	215 832
z toho: přímé	83 010 616	56 536 384	19 782 079	6 692 153	211 497
- zřizované ÚSC	77 882 006	56 536 384	19 782 079	1 563 543	211 497
- soukromé	4 017 820			4 017 820	
- církevní	1 110 790			1 110 790	
přímé přímo řízených organizací	2 130 910	1 332 901	466 844	331 165	4 335

Tabulka č. 5: Podrobná struktura rozpočtu běžných výdajů regionálního školství i přímo řízených organizací

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

3.5.1 Rozpočet školství krajského a obecního

Z oddílu 3.1.1 vyplývají základní zásady financování školství tzv. krajského či obecního. Není od věci znovu připomenout, že základní postup při financování krajského a obecního školství vychází z ustanovení § 161 školského zákona. Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013 pro školství krajské a obecní je založen na důsledné kombinaci výkonového a programového financování, což je jeden z hlavních požadavků reformy veřejných financí. Systémem výkonového financování je myšleno financování prostřednictvím republikových normativů, kdy MŠMT na základě republikových normativů rozepisuje finanční prostředky vyčleněné ze státního rozpočtu na činnost škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi nebo svazky obcí. Republikové normativy stanoví MŠMT jako výši výdajů dle ustanovení § 160 odst. 1 písm. c) a d) školského zákona (tzv. přímých výdajů) připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie na kalendářní rok. Systém programového financování prostřednictvím rozvojových programů

je specifikován v ustanovení § 163, potažmo v ustanovení § 171 odst. 1 a 2 školského zákona (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 42).

Oddíl 3.1.1 už definoval republikové normativy v souladu s ustanovením § 161 školského zákona jako výši výdajů stanovených MŠMT připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí na kalendářní rok. Dle Rozpočtu kapitoly 333 MŠMT na rok 2013 se objemem výdajů zde míní celková výše přímých neinvestičních výdajů (dále jen „NIV“) poskytovaných ze státního rozpočtu, členěných na:

- mzdové prostředky spolu s odvody (dále jen „MP vč. odvodů“),
- ostatní neinvestiční výdaje (dále jen „ONIV“),
- vyjádření limitu počtu zaměstnanců připadajících na 1 000 dětí, žáků nebo studentů v dané věkové kategorii (dále jen „Z na 1000 ž.“).

Do celkového objemu přímých neinvestičních výdajů se vedle výdajů na vzdělávání v příslušných druzích škol (v mateřské, základní, střední, konzervatoři a vyšší odborné škole) zahrnují i výdaje na stravování, ubytování a na zdravotní postižení dětí, žáků nebo studentů, výdaje na zájmové vzdělávání, ostatní volnočasové aktivity, výdaje na poradenské služby a výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 42).

Jelikož republikovým normativem je výše výdajů připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie na kalendářní rok, pro jednotlivé republikové normativy roku 2013 je stejně jako v předchozích letech stanoveno pět základních kategorií, a to podle poskytovaného vzdělávání. Jedná se o následující kategorie:

- **kategorie 3 – 5 let** pro dítě v předškolním vzdělávání,
- **kategorie 6 – 14 let** pro žáka plnění povinnou školní docházku,
- **kategorie 15 – 18 let** pro žáka v denní formě středního vzdělávání s výjimkou žáka plnění povinnou školní docházku; včetně žáka nástavbového studia v denní formě vzdělávání,
- **kategorie 19 – 21 let** pro studenta v denní formě vyššího odborného vzdělávání,
- **kategorie 3 – 18 let** pro počet lůžek v krajských zařízeních ústavní výchovy pro děti a mládež. (dále jen „KZÚV“).

I když se v souvislosti s republikovými normativy používá výraz „věková kategorie“, o věkovou kategorii v pravém slova smyslu nejde, neboť určujícím znakem pro zařazení

do jednotlivých kategorií není věk dítěte, žáka, či studenta, ale skutečnost, že dítě, žák, či student se vzdělává v příslušném stupni vzdělávání. Počet dětí, žáků a studentů používaný pro republikové normativy se navíc může lišit od počtu výkonů uváděného např. ve statistických ročenkách, neboť pro stanovení republikových normativů dochází u výkonů k určitým specifickým přepočtům. Základním principem pro stanovení výše republikových normativů pro rok 2013 bylo udržet v souladu s prioritami MŠMT (viz podkapitola 3.3) výši přímých výdajů na vzdělávání jednoho dítěte, žáka, studenta v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách na úrovni roku 2012 (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 43).

Republikové normativy pro rok 2013 v souladu s výše uvedeným dle věkových kategorií byly stanoveny takto:

Věková kategorie	NIV Kč/žák	MP vč. odvodů Kč/žák	ONIV Kč/žák	Z na 1000 ž.
3 – 5 let	38 833	38 333	500	128,607
6 – 14 let	49 825	48 825	1 000	130,600
15 – 18 let	57 718	56 648	1 070	145,555
19 – 21 let	49 245	48 545	700	128,607
KZÚV	236 720	234 220	2 500	698,862

Tabulka č. 6: Republikové normativy pro rok 2013

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Normativní rozpis rozpočtu krajského a obecního regionálního školství pro rok 2013 byl stanoven takto:

Věková kategorie	NIV v tis. Kč	MP vč. odvodů v tis. Kč	ONIV v tis. Kč	Počet zaměstnanců
3 – 5 let	13 479 090	13 305 539	173 551	44 639,9
6 – 14 let	41 675 738	40 839 295	836 443	109 239,7
15 – 18 let	20 330 299	19 953 409	376 890	51 269,4
19 – 21 let	746 015	735 409	10 606	1 948,2
KZÚV	1 156 143	1 143 930	12 213	3 413,3
C E L K E M	77 387 285	75 977 582	1 409 703	210 510,5

Tabulka č. 7: Normativní rozpis rozpočtu krajského a obecního regionálního školství na rok 2013

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Následně je vytvořena rozpočtová rezerva krajského a obecního regionálního školství:

		MP vč. odvodů v tis. Kč	ONIV v tis. Kč	Limit počtu zaměstnanců
Normativně nerozepsáno	174 721	91 610	83 111	286,5

Tabulka č. 8: Rozpočtová rezerva pro rok 2013

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Tabulka č. 5 – Podrobná struktura rozpočtu běžných výdajů regionálního školství i přímo řízených organizací podává informaci o tom, že přímé výdaje regionálního školství zřizovaného kraji, obcemi nebo svazkem obcí jsou pro rok 2013 rozpočtovány ve výši Kč 77 882 006 000. Normativní rozpočet krajského a obecního školství na rok 2013 spolu s rozpočtovou rezervou činí Kč 77 562 006 000. Kč 320 000 000 je vyčleněno v rozpočtu přímých výdajů na rok 2013 na rozvojové programy vyhlašované právě pro oblast regionálního školství. V úvodu kapitoly je uvedeno, že důsledná kombinace výkonového a programového financování je jeden z hlavních požadavků reformy veřejných financí. „Většina rozvojových programů se týká cílené podpory inkluzivního vzdělávání“ (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013 a rozdělení závazných ukazatelů mezi jednotlivé školské úseky, s. 48).

3.5.2 Rozpočet školství soukromého

Oddíl 3.1.2 podal základní informaci o tom, že MŠMT také poskytuje formou dotace dle ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) rozpočtových pravidel na zvláštní účet kraje finanční prostředky na soukromé školství. Následně krajský úřad poskytuje do soukromého školství dotaci v rozsahu a za podmínek vymezených zákonem o soukromém školství a kontroluje její využití.

Tabulka č. 5 uvádí, že na dotace soukromému školství jsou rozpočtovány prostředky ve výši Kč 4 017 820 000. Ve smyslu ustanovení § 4 zákona o soukromém školství bylo MŠMT povinno stanovit do 31.1.2013 normativy pro rok 2013, a to jako roční objem neinvestičních výdajů, mzdových prostředků a zákonných odvodů připadajících na jedno dítě, žáka nebo studenta ve srovnatelném oboru a formě vzdělávání ve škole nebo ve srovnatelné školské službě ve školském zařízení zřizovaném krajem nebo MŠMT, nebo jako roční objem neinvestičních výdajů, mzdových prostředků a zákonných odvodů připadajících na jedno dítě ve srovnatelné mateřské škole zřizované obcí nebo na jedno dítě nebo žáka ve srovnatelné

školské službě ve školském zařízení zřizovaném obcí. Základním hlediskem pro stanovení normativů pro soukromé školství na rok 2013 bylo, stejně jako v předchozích letech, **hledisko srovnatelnosti** těchto normativů s předpokládanými skutečnými neinvestičními výdaji na jednoho žáka ve srovnatelném oboru vzdělávání, školském zařízení či ve srovnatelné škole zřizované státem, krajem nebo obcí v roce 2013. Ze stejného důvodu neslouží normativy pro rok 2013 pouze pro poskytování dotací soukromému školství, ale jsou základem i pro normativní financování škol a školských zařízení, které jsou zřizovány registrovanou církví či náboženskou společností (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 53).

3.5.3 Rozpočet školství církevního

Zmíněný oddíl 3.1.2 se zabývá rovněž i faktem, že MŠMT rozepisuje prostřednictvím normativů a poskytuje formou dotace finanční prostředky podle ustanovení § 7 odst.1 písm. c) rozpočtových pravidel i právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení zřizovaných registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy dle zákona o církvích a náboženských společnostech. Normativ stanoví MŠMT jako průměrný roční objem výdajů v daném oboru vzdělávání nebo v dané školské službě a zveřejní je ve Věstníku.

Tabulka č. 5 ukazuje, že výše rozpočtu na rok 2013 pro církevní školství je stanovena ve výši Kč 1 110 790 000. Pro církevní školy a školská zařízení jsou rozpočtované běžné výdaje kapitoly 333 MŠMT určeny výhradně k neinvestičním účelům. Je to jediný závazný ukazatel pro církevní školství, neboť organizacím je poskytována dotace a odměňování jejich zaměstnanců je prováděno podle ustanovení § 109 odst. 2 zákoníku práce (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 55).

3.5.4 Rozpočet přímo řízených organizací

Součástí rozpočtu přímo řízených organizací na rok 2013 jsou výhradně finanční prostředky vyčleněné na jejich činnost dle ustanovení § 160 odst. 1 písm. a) a odst. 3 školského zákona s výjimkou investičních výdajů zařazených do programu podle zvláštního předpisu (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 63).

Celkový rozpočet včetně jeho členění uvádí tabulka č. 9:

Rozpočet celkem	Kč 2 221 910 000
z toho: běžné výdaje mimo EDS/SMVS	Kč 2 130 910 000
z toho: mzdové prostředky	Kč 1 332 901 000
z toho: ostatní osobní náklady	Kč 12 807 000
zákonné odvody do fondů	Kč 466 844 000
ostatní běžné výdaje	Kč 331 165 000
limit počtu zaměstnanců	osob 4 335
programové financování EDS/SMVS	Kč 91 000 000
z toho: běžné výdaje	Kč 10 000 000
kapitálové výdaje	Kč 81 000 000

Tabulka č. 9: Celkový rozpočet výdajů přímo řízených organizací

Zdroj: Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

V rozpočtu výdajů přímo řízených organizací stanoveném na EDS/SMVS je zahrnut program **„Rozvoj a obnova materiálně technické základny státních škol a výchovných zařízení“**. Jeho prostřednictvím by měla být financována reprodukce majetku školských zařízení, která podle zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, nadále zůstala v působnosti MŠMT jako přímo řízené organizace. V programu by měly být realizovány akce převážně stavebního charakteru, povahy novostaveb, rekonstrukcí a modernizací, dále pak nákupy objektů, které jako speciální zařízení pro děti předškolního a školního věku slouží pro zajištění výuky, stravování a ubytování (Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013, s. 65).

Podkapitola 1. 4 této práce poukázala na to, že mimo hlavní zdroje financování škol a školských zařízení (zákonné dotace a příspěvky z veřejných rozpočtů, případně příspěvky od zřizovatelů) jsou pro školství nezbytné i další zdroje finančních prostředků. Mohou jimi být účelové granty z veřejných rozpočtů tuzemských i zahraničních, případně výnosy z doplňkové činnosti. Je namístě přiklonit se k názoru Bergerové (2011, s. 14), že podpora z veřejných rozpočtů je základním zdrojem, který zajišťuje finanční stabilitu škol i školských zařízení, nikoli však zdrojem dostačujícím. Proto je rozpočet škol nutno doplnit o další příjmy získané fundraisingem. „Fundraising“ je činnost, které se v teoretické rovině bude věnovat následující kapitola.

4 Fundraising

Vyslovení pojmu fundraising u většiny lidí nevyvolá žádnou představu. Kdybychom se však po významu pojmu pídili mezi lidmi zabývajícími se prací pro neziskové organizace, zřejmě bychom byli úspěšnější. Fundraising je v dnešní době čím dál více důležitější právě pro ty, kteří pracují ve prospěch neziskové či dobročinné organizace. Už Poláčková (2005, s. 11) zdůrazňovala, že ve financování neziskového sektoru probíhá zásadní změna spočívající v postupném vytrácení se fondů, které sloužily organizacím menší a střední velikosti, vytvářejícím aktivity zejména na místní úrovni. Nastupují zde zcela nové možnosti, kterými jsou například žádosti o finanční dotaci z nejrůznějších eurofondů, jedná se však o proces nesrovnatelně složitější vyznačující se nesmírnou byrokracií.

Již úvodní podkapitola nás seznámila s faktem, že školství je součástí veřejného, čili neziskového sektoru. Nelze než souhlasit s Bergerovou (2011, s.15), že školské právnické subjekty rozlišuje od jiných neziskových organizací nárok na finanční podporu daný zákonem. Školské subjekty jsou díky zákonné podpoře z veřejných rozpočtů ekonomicky stabilní. Školský fundraising přináší příjmy, které tuto zákonnou normu přesahují a je pro školy a školská zařízení potřebnou doplňkovou činností, která zmírňuje finanční tlaky, přispívá k rozvoji vzdělávací instituce, případně zajišťuje nadstandard. Bergerová (2011, s. 15) zastává názor, že dominantní a stabilní finanční zdroj doplněný o další drobnější, dlouhodobé či jednorázové příležitostné příjmy je optimálním modelem financování školy. Jaká je tedy definice pojmu fundraising?

4.1 Vymezení pojmu

Jak uvádí Poláčková (2005, s. 11) slovo fundraising v doslovném překladu znamená zvyšování či budování fondu, respektive finančního obnosu, určeného k určitému cíli. Výstižně pojem vysvětluje Rektořík a kol. (2001, s. 88), který říká, že jde o získávání finančních prostředků, respektive hledání zdrojů, které má pomoci především neziskovým organizacím zbavit se nedostatku prostředků. Nelze jinak než s ním souhlasit, že po založení neziskové (především soukromé) organizace, bývá zpočátku jediným zdrojem „jen“ lidské nadšení a dobrovolná práce. Každá organizace však velmi brzy zjistí, že pokud chce pracovat dobře a profesionálně, nezbyvá než svou činnost zabezpečit i finančně. Je vhodné znovu připomenout Poláčkovou (2005, s. 11), která zmiňuje i ředitele škol, kteří se fundraisingem zoufale snaží zvrátit špatnou finanční situaci ve veřejném školství.

4.2 Fundraisingové zdroje

Fundraisingovými zdroji jsou myšleny zdroje financování neziskových organizací, které dle Rektoříka a kol. (2001, s. 89) jsou v podstatě čtyři:

- členské příspěvky,
- příspěvky státního a územních rozpočtů, fondů a nadací (většinou v podobě grantů),
- dary od občanů a firem a
- tržby z vlastní činnosti.

Ledvinová, Pešta (1996, s. 35) nazývají fundraisingové zdroje „**potenciálními dárci**“. Dělí je do několika kategorií, a to:

- nadace,
- občanská sdružení, církve a další nevýdělečné organizace,
- podnikatelé, podniky a obchodní společnosti,
- stát a státní správa,
- individuální dárci, členové, příznivci, veřejnost...

V úvodu kapitoly bylo zmíněno mezi neziskovými organizacemi privilegované postavení škol a školských zařízení z důvodu jejich zákonného nároku na finanční podporu. Předchozí kapitola 3 této práce vysvětluje a objasňuje principy a způsoby financování regionálního školství, které především školství veřejnému přináší onu jakousi ekonomickou stabilitu. „*Bez ohledu na to, jak jednotlivé školy subjektivně vnímají svoji finanční situaci a jak se hodnotí na škále od 1 do 10, lze říci, že patří k ekonomicky stabilním subjektům. Větší část jejich každoročních příjmů je garantována dotacemi z veřejného rozpočtu, pravidla příjmových finančních toků jsou předem stanovena a zveřejněna*“ (Bergerová, 2011, s. 11). S Bergerovou (2011, s.15) také nelze nesouhlasit, že dominantní a stabilní finanční zdroj doplněný o další drobnější, dlouhodobé či jednorázové příležitostné příjmy, to je optimální model financování školy. Ekonomicky zdravá nezisková organizace preferuje vyrovnané vícezdrojové financování, kde výpadek jednoho zdroje není likvidační. Bez ohledu na Bergerovou je však nutno upozornit na skutečnost, že ředitelé škol se s nedostatkem finančních prostředků neustále potýkají, ať už se to týká investic do nového vybavení či zařízení učeben, dílen, kabinetů nebo jiných vnitřních prostor škol či školských zařízení, nebo ať se to týká modernizací či rekonstrukcí jakéhokoli charakteru. Sama Bergerová (2011, s. 48)

priznává, že zákonná finanční podpora není pro školy dostačující, škola pro své standardní i nadstandardní aktivity a provoz potřebuje další doplňkové prostředky.

Podkapitoly 3.1 a 3.2 nás seznámily s jakými a odkud plynoucími finančními prostředky hospodaří škola či školské zařízení jako příspěvková organizace nebo jako školská právnická osoba. Ať už se jedná o tu či onu právní formu školského subjektu, oběma je na základě platné a účinné právní normy za splnění určitých podmínek povoleno hospodařit s finančními prostředky ze své doplňkové činnosti.

Dle Bergerové (2011, s. 48) jsou fundraisingovými zdroji, o které se škola může ucházet, tyto:

- veřejné rozpočty,
- nadace a nadační fondy,
- firmy,
- individuální dárci,
- veřejnost,
- doplňková činnost školy.

„Na příspěvky z uvedených zdrojů škola nemá zákonný nárok. O jejich přidělení se uchází různým způsobem: ve veřejné soutěži, ve výběrovém řízení. Přidělení těchto příspěvků může být věcí osobního nebo náhodného rozhodnutí (příspěvky individuálních dárců a veřejnosti)“ (Bergerová, 2011, s. 48). Následující podkapitola stručně shrne možnosti škol při práci s výše uvedenými potenciálními dárci (svými zdroji).

4.3 Potenciální dárci školy

Podle Bergerové (2011, s. 49 - 51) jsou **příspěvky z veřejných zdrojů** poskytovány formou dotací nebo tzv. grantů, a to na úrovních obcí, krajů a ministerstev. Podpora zahrnuje všechny oblasti lidské činnosti a je využitelná jak na drobné projekty v rozsahu několika tisíc korun, tak na rozsáhlé záměry partnerských vzdělávacích institucí v řádu milionů. Podpora obcí se pohybuje v řádu tisíců a desetitisíců, je rozdělena dle oblastí činnosti, kterými jsou např. volný čas dětí a mládeže, kultura, životní prostředí atd. Podpora krajů je pro školy a školská zařízení objemově nejvýznamnější. Důvodem je i to, že na území krajů se stýkají finance z českého veřejného rozpočtu a také z evropských fondů. Ze strany ministerstev se školy nejčastěji setkávají s dotačními tituly MŠMT. Odtud do škol směřuje i řada účelových dotací.

Dále Bergerová (2011, s. 53 – 54) hodnotí **nadace a nadační fondy** jako subjekty povinné shromažďovat majetek a na tomto základě poskytovat podporu třetím subjektům. Podpora (grantování) je jejich zákonnou povinností. Dle Bergerové nadace a nadační fondy podporují celé spektrum činností včetně vzdělávání, přičemž jejich podpora směřuje jak ke vzdělávacím institucím, kde se většinou týká materiálně technického vybavení škol, tak k fyzickým osobám (další vzdělávání pedagogů, volnočasové aktivity, pobytové výjezdy, ať už jazykové nebo adaptační).

Dalším významným zdrojem finančních prostředků pro školy jsou **firmy**. Bergerová (2011, s. 22) však upozorňuje na to, že kompetence ředitelů škol - příspěvkových organizací jsou omezené. Ředitelé příspěvkových organizací mohou většinou přijmout dar nebo uzavřít smlouvu o sponzorství pouze na základě souhlasu zřizovatele, přičemž materiální dar se stává majetkem zřizovatele. Fundraisingové aktivity škol musejí být při zaměření na firmy oboustranně výhodnou záležitostí. Dle Bergerové (2011, s. 58) musí jít o vztah prospěšný pro obě strany. Každá strana něco nabízí a něco přijímá. I školy mohou poskytnout kontakty na studenty jako na budoucí firemní zákazníky nebo jako na budoucí zaměstnance, reklamu či prezentaci firmy v místní komunitě, u místní samosprávy, propagaci firmy u rozsáhlé skupiny rodičů a dalších osob, které školu obklopují.

„Soukromé osoby jsou fundraisingovým zdrojem se silným potenciálem. Právě pro školské prostředí je tento zdroj mimořádně významný. Vždyť školy jsou obklopeny početně silnými skupinami potenciálních individuálních dárců. Jde o fundraisingový zdroj, se kterým mají zkušenost všechny školy. Jde jen o to, zda s individuálními dárci mohou školy pracovat efektivněji a s větším uspokojením pro obě strany“ (Bergerová, 2011, s. 63). **Individuálními dárci** dle Bergerové (2011, s. 63) jsou osoby na základě konkrétních charakteristik, osoby, které známe, evidujeme jejich kontaktní údaje (např. bývalí zaměstnanci školy, absolventi školy, rodiče).

*„V případě **veřejnosti** máme na mysli anonymní segment společnosti. Veřejnost je pro nás cílovou skupinou bez specifických charakteristik. Jde o „dav, který proudí ulicemi“. Neznáme zájmy, preference této cílové skupiny. Nevíme, oč jí jde, nevíme, jaké osoby v této skupině najdeme. Neumíme odhadnout její vztah k naší škole a k jejím záměrům“* (Bergerová, 2011, s.70). Dle Bergerové (2011, s. 70 – 71) je základním nástrojem škol pro komunikaci s veřejností veřejná sbírka, případně benefiční akce. Tyto mají dvojí funkci, a to že jsou nástrojem finančním a současně propagačním. Proto jsou významné pro fundraising školy i pro školské public relations. Nepřinášejí významné peníze, zato mají značný propagační efekt, který následně posílí další školní fundraisingové akce. Školy umějí pracovat s oběma

těmito nástroji. Benefičními akcemi jsou školské akademie, případně vánoční či velikonoční trhy. Tyto akce školu propagují, jejich finanční efekt je cíleně zaměřen na rozvoj školy. Veřejnou sbírkovou činnost školy uskutečňují buď výhradně ve svém prostředí nebo ve svém okolí. Zpravidla se však připojují k již probíhajícím veřejným sbírkám jen ve prospěch těchto sbírek, nikoliv ve prospěch své školy. Výjimkou je spoluúčast škol na Tříkrálové sbírce, z níž někdy získávají určitý podíl.

Co se týče **doplňkové činnosti** škol, Bergerová (2011, s. 72 - 73) tvrdí, že tato je závislá na vybavenosti škol, jejich stupni, zaměření a vzdělávacím produktu. Nejobvyklejšími jsou pronájmy prostor, a to např. tělocvičen, hřišť, bazénů, počítačových učeben, čítáren, dílen, zasedacích místností. Dále se může jednat o nabídku kurzů a volnočasových aktivit pro žáky a studenty školy. Jde o služby, které jsou poskytovány za úplatu, která zvyšuje příjmy školy. Kdy a jak škola tyto příjmy použije pro svůj rozvoj, zpravidla je věcí jejího rozhodnutí, nepotřebuje schválení zřizovatele nebo nadřízeného orgánu.

Jak je výše uvedeno a dle názoru Bergerové (2011, s. 70) je základním nástrojem škol pro komunikaci s veřejností veřejná sbírka, případně benefiční akce. Jelikož jedním z cílů práce je analyzovat a vyhodnotit možné způsoby získávání finančních prostředků pro činnost vybraných škol, je vhodné zmínit se o technikách fundraisingu na místní úrovni. Šobáňová (2010, s. 45) dělí fundraisingové metody do třech základních skupin, a to na:

- individuální práci s dárcem (tzv. sponzoring),
- grantové žádosti a projekty a
- na fundraising na místní úrovni, tj. na jednotlivé fundraisingové techniky.

Právě poslední zmíněné fundraisingové techniky by pro školy mohly znamenat další významný zdroj finančních prostředků, který by pro ředitele škol jako pro vedoucí ekonomy a manažery škol znamenal výraznou úlevu v neustálém boji právě s nedostatkem financí. Jaké jsou tedy možnosti na poli technik fundraisingu na místní úrovni?

4.4 Techniky fundraisingu na místní úrovni

Snad již v úvodu kapitoly mělo být zmíněno, že fundraising není věda, ale je to určitý druh umění jak získat prostředky pro činnost nevýdělečných, obecně prospěšných organizací, jak motivovat druhé k dobrým skutkům a k podpoře bohubilé činnosti. Jak výstižně vyjadřuje Poláčková (2005, s. 25) existuje nesmírně dlouhý seznam akcí, které mohou přinést organizacím nejen finanční zisk, ale i podporu místní komunity. Jsou to nejrůznější turnaje, plesy, večírky, společenské, sportovní a kulturní podniky, módní přehlídky, diskotéky,

výstavy... Výčet akcí za účelem získání financí či jiné podpory by mohl být mnohem delší, a i kdyby byl jakkoli dlouhý, nikdy by nevyčerpal všechny možnosti. Poláčková (2005, s. 25 – 40) nabízí několik technik, kterými je možno získat peníze v místní komunitě. Jde o :

- veřejnou sbírku,
- přímé oslovování poštou,
- inzerci,
- členské příspěvky,
- dotované akce,
- prodej,
- zapojení dětí, mládeže a škol a
- závěť.

Jak bylo výše již několikrát uvedeno, **veřejnou sbírku** uvádí i Bergerová (2011, s. 70) jako jeden ze základních nástrojů škol pro komunikaci s veřejností. Jedná se o poměrně častý způsob získávání finančních prostředků. Poláčková (2005, s. 26) charakterizuje veřejnou sbírku v podstatě ve třech formách, a to v navštěvování domácnosti, v oslovování lidí na ulici, v umístění pokladniček, do nichž lidé vhazují peníze. Navíc se za veřejnou sbírku dají považovat tzv. dárcovské sms. Poláčková (2005, s. 27) spatřuje úspěch veřejné sbírky v jejím načasování, v její legalizaci, v identifikaci dobrovolníků (nezaměnitelné označení dobrovolníků např. odznakem nebo tričkem), ve výběru nejvhodnější lokality, ve výcviku dobrovolníků (jejich schopnost odpovědět na jakoukoliv otázku ohledně účelu sbírky), v přípravě materiálu, ve spolupráci s médii a nakonec v poděkování dobrovolníkům a ve vyhodnocení akce.

Přímé oslovování poštou patří dle Poláčkové (2005, s. 28) sice k nejdražším technikám, avšak může zabezpečit pravidelný příjem. Síla této techniky spočívá v možnosti oslovit poměrně velkou skupinu příjemců, což ji posouvá až do roviny masového média. Pro úspěch je důležitý obsah dopisu a jeho správné načasování. Poláčková (2005, s. 29) doporučuje použít emoce, využít příběhy jednotlivců, užívat jednoduchý slovník, udělat psaní vizuálně co nejatraktivnější, podepsat dopis osobně a správně načasovat odeslání (nikoli období dovolených či placení daní, ale např. období vánoc).

Inzerce je dle Poláčkové (2005, s. 30) často využívaná v krizových situacích. I tady platí vhodné načasování a správné umístění inzerátu. Další podmínkou úspěchu je výběr vhodného média (důležité tematické zaměření média i jeho regionální dosah) a stručnost a výstižnost inzerátu.

Členské příspěvky a systém členství dle Poláčkové (2005, s. 31) považuje mnoho organizací za efektivní prostředek zapojování veřejnosti do činnosti organizace a podpory cílů organizace. Přestože se tato technika netýká školských institucí, je dobré spolu s Poláčkovou (2005, s. 31) pro úplnost uvést, že existují tři hlavní důvody, proč neziskové organizace budují členskou základnu. Schéma členství nabízí efektivní způsob vyvolání pocitu spoluodpovědnosti za organizaci (*závazek*), členství nabízí právo a možnost ovlivnit chod organizace (*zapojení*) a členské příspěvky samozřejmě představují pravidelný příjem organizace (*peníze*).

Dotovaná akce, nebo-li akce dotovaných výkonů je podnik, který dostal finanční dotaci z veřejné instituce, případně jiný sponzorský dar. „*V podstatě se jedná o klasické sportovní, kulturní, společenské podniky nebo činy, s tím rozdílem, že účastník za každý překonaný kilometr, namalovaný obraz nebo centimetr upletené šály (za každou jednotku, v níž se měří výkon účastníka) získává od svých fanoušků finanční obnos, který následně věnuje na předem určené veřejně prospěšné aktivity*“ (Poláčková, 2005, s. 33). Dále Poláčková (2005, s. 34) shledává úspěch dotované akce především ve výběru správné aktivity (musí být dostatečně atraktivní nebo netypická, ne příliš složitá a nevyžadující zásadní finanční vklad), v jasné identifikaci místa a času akce, v získání potřebných úředních povolení, ve výrobě formulářů pro dotující, často také ve spolupráci s jinými organizacemi, případně s médii. Poláčková (tamtéž) rovněž uvádí, že výhodou této techniky je skutečnost, že aktivity najednou podpoří velké množství lidí, kteří by to jinak neudělali.

Poláčková (2005, s. 35) charakterizuje **prodej** různých předmětů a služeb jako jeden z nejběžnějších způsobů, jak získat peníze od členů místní komunity. Dle jejího mínění se aktivita soustředí zejména na second hand (bazary), katalogový prodej, prodej vlastních produktů, publikací i jiných aktivit, dražby a příležitostné akce, kterými mohou být vánoční jarmarky, besídky, burzy apod.

O **zapojení dětí, mládeže a škol** Poláčková (2005, s. 38) sice hovoří v souvislosti s kteroukoli jinou neziskovou či veřejně prospěšnou organizací, avšak tato technika se školám přímo nabízí. Jako nejběžnější aktivity, které mohou studenti nebo děti ve spolupráci s rodiči uskutečnit, Poláčková uvádí prodejní trhy dětských výrobků, sběr odpadu, závody, soutěže, hry, dražby dětských výrobků a maleb, dotované akce, karneval či diskotéku.

Další z regulérních technik získávání finančních zdrojů je dle Poláčkové (2005, s. 39) **závěť**. V našich podmínkách není běžné zahrnout veřejně prospěšnou organizaci do své poslední vůle. Poláčková (tamtéž) uvádí pro příklad USA jako zemi, kde řada nadací existuje právě jen díky poslední vůli svých sponzorů a obdarovávání veřejně prospěšných institucí je

každodenní realitou. Stejně tak uvádí, že v našem regionu je závěť nesmírně citlivým tématem, proto zatím není možno poskytnout konkrétní rady či návrhy, jak získávat finanční prostředky poslední vůlí u nás. Jen pro ilustraci Poláčková (tamtéž) uvádí, že v zahraničí jsou oslovovány tři hlavní cílové skupiny potenciálních dárců. Jsou to členové organizace, členové správní rady a současní sponzoři, tzn. všichni ti, kdo přišli s organizací do styku a chápou její cíle a poslání, druhou skupinou je široká veřejnost oslovována obvykle anonymními inzeráty v novinách či jiných médiích a třetí skupinou jsou notáři a poradci, kteří jsou vyhledáváni v případě potřeby sepsat poslední vůli. Ve všech případech je nutno postupovat nesmírně citlivě.

Jelikož hlavním cílem práce je vymezit problematiku financování školství, především tedy školství regionálního, vysvětlit a objasnit jednotlivé toky finančních zdrojů, následně analyzovat a posoudit realizované možnosti vybraných škol při získávání dalších finančních prostředků, bylo nutno v kapitole 4 objasnit pojem fundraisingu z pohledu a možností škol či školských zařízení. Následující kapitola v rámci již empirické části práce se pokusí poodhalit některé pohledy na současný stav zkoumané problematiky, a to financování regionálního školství.

EMPIRICKÁ ČÁST

5 Hodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky

Financování kteréhokoliv odvětví veřejného sektoru asi nepřestane být předmětem neustálých diskusí, a to ať už na úrovni odborné nebo na úrovni laické. Nicméně financování školství, a to především financování školství regionálního, na něž je zaměřena tato práce, je problematika v současné době živá a palčivá, vyžadující nalezení jakéhosi konsensu na nejvyšší úrovni rozhodování v rámci svěřených pravomocí. Teoretická část této práce, především její kapitola 3, objasnila způsob financování regionálního školství ze státního rozpočtu a od zřizovatelů. Podkapitola 3.2 této práce ve svém závěru stručně shrnula, že obecně se dá říci, že zřizovatel hradí ty výdaje školy či školského zařízení, které nejsou financovány prostředky ze státního rozpočtu.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na svých oficiálních stránkách zveřejnilo svůj pracovní materiál pro odbornou diskusi s názvem Koncepční záměr reformy systému financování regionálního školství (Koncepční záměr reformy systému financování regionálního 1, 2011). Jedná se o interní materiál ze dne 28.11.2011, kdy v čele rezortu stál ministr Josef Dobeš. Důvodem předložení materiálu k odborné diskusi bylo naplnění hlavních úkolů daných Programovým prohlášením Vlády České republiky ze dne 4. srpna 2010, a to obecně:

- reformovat veřejné finance s cílem zastavit rostoucí veřejný dluh a nastavit parametry rozpočtové politiky tak, abychom v roce 2016 dosáhli vyrovnaných veřejných rozpočtů, a dále pro oblast regionálního školství:
- zajistit zlepšení platových podmínek pedagogických pracovníků,
- zpřesnit finanční toky mezi rezortem a jednotlivými zřizovateli škol,
- změnou příslušných právních předpisů omezit zátěž škol nadměrnou byrokracií,
- změnou financování zajistit rovnost podpory při poskytování veřejné vzdělávací služby,
- i v rámci normativního financování podpořit možnost existence škol v malých obcích (Koncepční záměr reformy systému financování regionálního 1, 2011, 1).

Pro nutnost reformy systému financování regionálního školství byly předestřeny MŠMT následující argumenty spočívající v negativech stávajícího systému financování:

- stávající systém financování prostřednictvím krajských normativů poskytuje krajským úřadům velkou míru rozhodovacích pravomocí bez odpovídající spoluzodpovědnosti za financování,
- nepodporuje optimalizaci škol a školských zařízení a spíše je jeho cílem přerozdělit finanční prostředky státního rozpočtu tak, aby stávající síť jakkoli naplněných škol a školských zařízení zůstala v kraji zachována,
- nevytváří pro školy potřebné stabilní, předvídatelné a transparentní ekonomické prostředí,
- nedostatečně podporuje kvalitu a efektivitu vzdělávání,
- neumožňuje dostatečné zacílení finančních prostředků přerozdělovaných krajskými úřady do regionálního školství z rozpočtu MŠMT s tím, že stávající systém financování regionálního školství již není schopen dostatečně cíleně a především efektivně přerozdělovat finanční prostředky státního rozpočtu (tamtéž).

Návrh tzv. „Dobešovy“ reformy se nesetkal s pozitivním ohlasem, a to ani na vládní úrovni ani na úrovni krajských a obecních samospráv. *„Senát Parlamentu České republiky podpořil 19. července Petici za záchranu českého regionálního školství. Vznikla na přelomu února a března letošního roku a bleskově se rozšířila po celé republice. Podepsalo ji celkem 65 tisíc lidí z více než jednoho tisíce obcí a škol“* (Pacinová, 2012, s. 10). Švancar (2012, s. 8 – 9) poukazuje na to, že „Petice“ vznikla na Rakovnicku, ale z obavy ze zrušení 50 – 70 % celkového počtu základních škol v České republice, a to především na venkově, se ozvali starostové i z dalších měst a obcí a k této petici se přidali. Například starosta města Nové Strašecí Karel Filip zdůraznil šíří odporu proti reformě financování regionálního školství z dílny J. Dobeše a poukázal na skutečnost, že petice byla podepisována v obcích, kde jsou starostové z různých politických stran, čili nešlo o žádnou petici s politickým podtextem.

Po květnovém nástupu nového ministra školství Petra Fialy se napjatě čekalo, co s reformou financování regionálního školství udělá, a většina ředitelů škol si oddychla ihned poté, co nový ministr školství sdělil, že práce na reformě zastavuje. Navíc ministr přislíbil, že ministerstvo bude připravovat jen takové koncepční a strategické kroky, které budou nezbytné, které budou dobře promyšlené, které budou mít provedenu analýzu dopadů a které budou prodiskutovány s těmi, kterých se budou týkat (tamtéž).

Po Petru Fialovi (ještě za vlády Petra Nečase) se dalším ministrem školství stal Dalibor Štys jako člen dočasné vlády Jiřího Rusnoka. Poté na základě výsledků mimořádných voleb v říjnu roku 2013 je současným ministrem školství Marcel Chládek (vláda Bohuslava Sobotky), který do té doby vykonával funkci senátora za Rakovnicko a Lounsko a stál plně za

„Peticí“. Elsnic (Rakovnický deník.cz 2012) uvádí, že dle vlastních slov senátor již jako stínový ministr školství ještě za vlády Petra Nečase chtěl být u zrodu nové reformy, avšak takové, která regionální školství nezlikviduje.

Financování školství a rovněž financování školství regionálního je v našem státě záležitostí z velké části legislativní, což vyplynulo z teoretické části této práce (kapitoly 2 a 3). Danou problematikou se zabývala již celá řada bakalářských a diplomových prací studentů českých vysokých škol. Každá z těchto prací naplňuje svůj předem stanovený cíl, ať již jde o analýzu financování konkrétního školského subjektu či subjektů, či o návrh dalších možností financování těchto subjektů.

I tato diplomová práce se pokusí naplnit svůj cíl, kterým je ucelený pohled na vícezdrojové financování školství a na popis a analýzu využitých možností konkrétních škol, které mohou být inspirací pro školy jiné, pro které podobné možnosti nejsou nedostupné. Neopomenutelným cílem této práce je její pedagogický podtext, který spočívá v seznámení laické veřejnosti se skutečností, tj. objasnění a vysvětlení stavu, že školy vedle svého základního poslání, kterým je bezpochyby výchova a vzdělávání, jsou samostatnými ekonomickými subjekty, na jejichž bedrech leží i zajišťování značné části finančních prostředků pro jejich provoz. Práce bude také poučením pro ty školské subjekty, které se sice potýkají s permanentním nedostatkem finančních prostředků, avšak zatím nedokáží využívat k jejich získávání nabízející se možnosti.

6 Charakteristika výzkumného šetření

Podstatou empirické části diplomové práce je kvalitativní pedagogický výzkum, který vzhledem k potřebě naplnit cíle práce se jeví vhodnějším než výzkum kvantitativní. Jak uvádí Chráska (2007, s. 32) se kvalitativně orientované výzkumy ve světě i u nás v posledních letech silně rozvíjejí. Mezi oběma výzkumy jsou některé důležité rozdíly, přičemž základním z nich jsou odlišné filozofické základy obou orientací. Klasické, čili kvantitativně orientované pedagogické výzkumy, vycházejí z pozitivismu, respektive novopozitivismu, což je filozofie založená na přesvědčení o existenci jedné objektivní reality. Tato není závislá na našich citech, postojích nebo přesvědčení. Naproti tomu kvalitativně orientované výzkumy vycházejí zejména z fenomenologie, která zdůrazňuje subjektivní aspekty jednání lidí. Tudíž kvalitativně orientované výzkumy připouštějí existenci více realit (tamtéž). Jelikož cílem výzkumu je zjistit a analyzovat další způsoby financování vybraných škol nad rámec jejich legislativního „zaopatření“ a vyhodnotit jejich snahu o získání finančních prostředků prostřednictvím doplňkové činnosti či fundraisingu, kvalitativně orientovaný výzkum, jehož cílem je dle Chrásky (2007, s. 33) porozumění smyslu, nikoli pouze vysvětlení jevu, je lépe vyhovující cestou k dosažení stanoveného cíle. Také Gavora a kol. (2010), autoři elektronické učebnice zaměřené na kvantitativní výzkum tvrdí, že jsou sympatizanty kvalitativního, respektive smíšeného výzkumu, avšak výzkum kvantitativní má delší tradici a výzkumníky je více a častěji používány.

Hendl (2005, s. 50) považuje kvalitativní výzkum za široké označení pro rozdílné přístupy. Uvádí, že neexistuje jediný obecně uznávaný způsob vymezení nebo realizace kvalitativního výzkumu. Odkazuje na negativní definici některých metodologů, kteří za kvalitativní výzkum považují jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických metod či jiných způsobů kvantifikace. Hendl (tamtéž) spatřuje typický případ kvalitativního výzkumu ve výběru tématu výzkumu a v určení základních výzkumných otázek, které lze modifikovat či doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Z tohoto důvodu se někdy kvalitativní výzkum považuje za pružný typ výzkumu.

V souladu s názorem Hendla (2005, s. 50) bude stanoven hlavní cíl a také dílčí cíle empirické části práce spolu s formulací základní otázky i dílčích otázek šetření a výběrem metody a výzkumného souboru šetření.

7 Cíl a otázky výzkumného šetření

Hlavním cílem empirické části práce je **zjistit, jaké další způsoby nad rámec legislativního zabezpečení používají vybrané školy pro své financování** a dílčími cíli je následně **analyzovat a vyhodnotit další způsoby financování vybraných škol regionálního školství**.

Závěr první kapitoly teoretické části práce, části, jejímž cílem bylo vymezit a objasnit způsoby financování školství se zaměřením na školství regionální, shrnul, že školské subjekty nad rámec příspěvků daných zákonem mají možnost získávat finanční prostředky z výnosu své doplňkové činnosti, z grantů či dotací nebo pomocí fundraisingu.

7.1 Formulace otázek výzkumného šetření

Z hlavního výše uvedeného cíle empirické části práce plyne základní otázka výzkumného šetření, a to: **Jaké další způsoby svého financování využívají vybrané školy regionálního školství?** Aby bylo možno si na tuto otázku odpovědět, je nutno položit manažerům škol, které budou zvoleny jako výzkumný soubor šetření, následující dílčí otázky:

- 1) Realizuje vaše škola doplňkovou činnost?
- 2) Podává vaše škola žádosti o grant či dotaci z veřejných rozpočtů?
- 3) Uchází se vaše škola o granty nadací či nadačních fondů?
- 4) Zabývá se vaše škola fundraisingem?
- 5) Účastní se pedagogičtí či administrativní zaměstnanci školy vzdělávacích akcí v oblasti financování a možnosti financování vaší školy?

7.2 Metoda sběru dat

Metodou sběru dat nutných k získání odpovědí na výše uvedené otázky výzkumného šetření byl zvolen kvalitativní rozhovor. Hendl (2005, s. 164) tvrdí, že hlavní skupinu metod sběru dat v empirickém výzkumu tvoří naslouchání vyprávění, kladení otázek lidem a získávání jejich odpovědí. Metody jako různé typy rozhovorů, dotazníků, škál a testů se mohou použít samostatně a mohou se kombinovat. Nutno souhlasit s Hendlem (tamtéž), že podoba polostrukturovaného dotazování se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností procesu získávání informací. Z tohoto důvodu se metoda

polostrukturnovaného rozhovoru pro naplnění stanovených cílů jeví jako nelépe vhodná. Podoba polostrukturnovaného rozhovoru je uvedena v příloze č. 1 této práce. Se souhlasem dotazovaných byl zaznamenán průběh rozhovorů na diktafon, což výrazně napomohlo dalšímu zpracování.

7.3 Výběr výzkumného souboru šetření

Na úvod této podkapitoly nelze než souhlasit s Hendlem (2005, s. 151), že v kvalitativním výzkumu nejsou jednotky nebo případy výzkumu jednotkami výběrovými, nejsou tedy vybírány, ale voleny. Výzkumník se musí rozhodnout, se kterými osobami provede rozhovor a z jakých skupin mají tito jedinci pocházet. Znovu s odkazem na naplnění cílů práce a získání dat pro zodpovězení výše uvedených výzkumných otázek je zřejmé, že výzkumným souborem budou školy na úrovni regionálního školství na Přerovsku. Informace pomocí rozhovorů budou vytěžovány od ředitelů těchto škol, protože ředitelé jsou dnes jedinými manažery samostatných ekonomických subjektů, za které je školy nutno považovat a jen od těchto osob je možno rychle získat potřebné informace.

V této práci nebudou konkrétní školské subjekty nijak blíže specifikovány, a to z důvodu budoucího zveřejnění práce na Internetu. Předané informace mohou obsahovat citlivé údaje a pro naplnění cílů práce konkrétní identifikace či jakékoli přiblížení jednotlivých škol nejsou nutné.

7.4 Harmonogram a vlastní průběh výzkumného šetření

Záměrnou volbou byly vybrány tři školy nacházející se v přerovském regionu, z toho dvě školy střední a jedna škola základní. Ve druhé polovině měsíce února 2014 byly tyto tři školy kontaktovány e-mailovou poštou, oslovovací dopis adresovaný ředitelům škol je přílohou č. 2 práce (osobní údaje autorky jsou vynechány). Ředitelé škol byli požádáni o termín možné realizace rozhovoru, který napomůže výzkumnému šetření v rámci diplomové práce týkajícímu se dalších způsobů financování škol na úrovni regionálního školství, způsobů nad rámec financování ze státního rozpočtu či od zřizovatele. Nutno konstatovat, že jeden z oslovených ředitelů odpověděl ihned s návrhem termínu schůzky, která se do týdne konala, a další dva ředitelé (z toho jedna ředitelka) byli v prvním březnovém týdnu kontaktováni ještě

jednou telefonicky. Na základě telefonického hovoru byly domluveny termíny schůzek, které rovněž ještě v první polovině března proběhly.

První rozhovor se konal v prvním březnovém týdnu v ředitelně školy a proběhl v příjemné atmosféře. Pan ředitel vybrané střední školy byl uvolněný a ochotně odpovídal na kladené otázky. Průběhu rozhovoru určitě napomohlo, že jeho polostrukturovaná podoba mu byla zaslána v příloze e-mailové zprávy, pan ředitel si tedy o průběhu schůzky mohl udělat představu, případně se připravit.

Další dva rozhovory se uskutečnily ve sledu několika málo následujících dní a rovněž proběhly v oboustranně milém ovzduší. Paní ředitelka základní školy i pan ředitel další vybrané školy střední byli vstřícní a rovněž ochotně reagovali na pokládané dotazy. I jim byla podoba polostrukturovaného rozhovoru v příloze e-mailového dopisu poslána. Snad jen poslední z ředitelů neměl k dispozici tolik času, kolik by ho bylo přece jen potřeba, ale i tak jsem získala dostatek informací nutných pro zpracování empirické části práce. Nikdo z dotazovaných neměl námitky proti zaznamenání průběhu rozhovoru na diktafon.

Dlužno podotknout, že jsem měla nemalé obavy o časový průběh výzkumného šetření, respektive o časový průběh sběru dat. V závěru jsem byla mile překvapena, že ředitelé přes svou zaneprázdněnost si pro rozhovor onu avizovanou půlhodinu svého času našli, přestože ve svém závěru minimálně dva první rozhovory trvaly téměř hodinu. Věci napomohla vstřícnost obou stran, protože i já jsem zaměstnaná, ale navrženým termínům schůzek jsem se maximálně přizpůsobila. Jak konkrétně tedy rozhovory probíhaly? Co bylo jejich obsahem a co v závěru přinesly? O tom následující kapitoly.

8 Výsledky výzkumného šetření

Tato kapitola přinese výsledky v podobě přepisu rozhovorů poskytnutých řediteli (a ředitelkou) vybraných škol. Cíl výzkumného šetření byl stanoven v kapitole 7, a to zjistit jaké další způsoby nad rámec legislativního zabezpečení používají vybrané školy pro své financování. Diplomová práce dostatečným způsobem směřovala k objasnění a poučení nejen zainteresovaných v dané problematice, že finanční zabezpečení škol z veřejných rozpočtů je nedostačující. A že je pouze na ředitelích škol, zda se s tímto nedostatkem financí dokážou „poprat“. Jak tedy ředitelé odpovídali na položené otázky?

8.1 Výsledek rozhovoru č. 1

1) Realizuje vaše škola doplňkovou činnost?

Oslovená střední škola je školou specializovanou na obory služeb, a to kadeřnice, kosmetička, kuchař, číšník, cukrář. Při škole jsou provozována dvě kadeřnictví, kosmetika a cukrářská výroba, ve městě pod záštitou školy takto funguje ještě jedno kadeřnictví, je provozována restaurace, kadeřnictví je zřízeno i v nedalekém městě. V rámci doplňkové činnosti jde dle sdělení ředitele o významný finanční přínos, ale je nutno podotknout, že tato střediska slouží a také mají sloužit především k praktické výuce a výcviku žáků a studentů. O doplňkové činnosti je účtováno v souladu se zákonem odděleně od činnosti hlavní, se souhlasem zřizovatele, kterým je Olomoucký kraj, jsou její výnosy používány primárně na její výdaje (tj. výdaje doplňkové činnosti) a konečný zisk je vynakládán na provoz školy. Nestává se, že by zřizovatel o zisku doplňkové činnosti rozhodl jinak. Dle názoru pana ředitele škola v oblasti doplňkové činnosti s ohledem na činnost hlavní dělá maximum, tržby jednotlivých uvedených středisek jsou vyšší či nižší v závislosti na konkrétním časovém období (např. cukrářská výroba zaznamenává mnohem vyšší tržby ve srovnání se zbytkem roku v předvánočním období, tržby provozované restaurace výrazně klesají v letních měsících). K tomuto p. ředitel poznamenal, že je to v podstatě stejné, jakoby restaurace či cukrárna byla provozována na klasické komerční bázi. V rámci doplňkové činnosti školy p. ředitel nemohl pominout příjem z pronájmů místností např. za účelem poskytování rekvalifikačních kurzů, či příjem z pronájmů tělocvičny.

2) Podává vaše škola žádosti o grant či dotaci z veřejných rozpočtů?

Na tomto místě nebyl p. ředitel příliš konkrétní, nicméně sdělil, že škola se podílela v roce 2012 na dvou projektech pod záštitou kraje a na jednom projektu vyhlášeném MŠMT. Projekty přinesly finanční prostředky pro dané účely.

3) Uchází se vaše škola o granty nadací či nadačních fondů?

Pro tuto střední školu nadace či nadační fondy nejsou nijak zajímavé, pan ředitel upřesnil, že je to možná tím, že žádosti směřované k nadacím či nadačním fondům nemají na jejich škole tradici. On osobně je ve funkci dva roky, za jeho působení takováto potřeba nevystala.

4) Zabývá se vaše škola fundraisingem (hledáním zdrojů, získáváním dalších finančních prostředků nad rámec legislativního zabezpečení)?

Škola se obrací na sponzory či spíše veřejnost se žádostmi o věcné dary v souvislosti s každoročně pořádaným plesem školy a soutěží pro kuchaře a číšníky. Jedná se o věcné dary do tomboly, o ceny pro umístěné ve jmenované soutěži a v neposlední řadě o suroviny potřebné pro realizaci soutěže. Škola již několikrát rok pořádá např. vánoční koncert v prostorách chrámu sv. Vavřince ve městě Přerov, jehož hlavním protagonistou je varhaník z Prahy – Břevnova. Pan ředitel se právem pochlubil, že naposledy organizovaného koncertu se zúčastnili i členové hradní stráže prezidenta republiky, kteří přijeli s již jmenovaným hlavním protagonistou. K tomu, aby koncert mohl být uskutečněn škola opět potřebuje peníze, úspěšně se obrací na sponzory, kterými jsou firmy v okolí školy, rodiče a také Statutární město Přerov, přestože není zřizovatelem školy. Částka, kterou je Statutární město Přerov ochotno poskytnout, je věcí dohody. Zřizovatel školy, Olomoucký kraj, nijak direktivně nezasahuje do toho, jak mají být získané finanční prostředky využity (na co konkrétně použity). Stejně tak nezasahuje do cílového určení drobných finančních darů. Kromě aktivit, které škola zaštiťuje za účelem získání i nějakých finančních prostředků, se škola zabývá i akcemi, které slouží k její prezentaci a především k odbornému výcviku žáků. K takovým akcím patří například dětský karneval, Halloweenská oslava, Mikulášská šou pro děti. Tyto aktivity většinou probíhají v prostorách zmíněné restaurace provozované školou. I tyto akce samozřejmě přinášejí nějaké příjmy, ale ve srovnání s výdaji nemusejí být nebo nejsou nijak významné. Pan ředitel zmínil např. akci „Rozloučení se školním rokem 2012/2013“, která vysloveně „nedopadla“, jelikož měla slabou účast. Na přímý dotaz p. ředitel uvedl, že se škola nikdy nepustila do veřejné sbírky za nějakým konkrétním účelem,

který by byl přínosem pro školu, jen poskytla žáky a studenty, a to především dálkového studia, pro realizaci sbírky Tříkrálové.

5) Účastní se pedagogičtí či administrativní zaměstnanci školy vzdělávacích akcí v oblasti financování a možnosti financování školy?

Pan ředitel uvedl, že, pokud si vzpomíná, 16 pedagogických pracovníků se zúčastnilo školení v oblasti finanční gramotnosti, co se však týče školení v oblasti financování školy obecně, tak to se pedagogové nezúčastňují, protože dle názoru p. ředitele, jejich hlavní úkol a poslání je v jiné oblasti. Školení či vzdělávací akce v této oblasti pořádá občas Olomoucký kraj, vždy se zúčastňuje on osobně plus jeho zástupkyně. Vzpomíná si, že se zúčastnil školení v Praze zaměřené na možnosti získávání evropských peněz. Ve funkci, jak už uvedl, je dva roky, před touto dobou byl na škole zaměstnán jako pedagog a současně projektový manažer, takže co se týče psaní projektů, je to i v jeho současné funkci pouze jeho záležitost.

6) Chcete k tématu a účelu dnešního rozhovoru něco sám dodat?

Panu řediteli byla na závěr dána možnost vyjádřit vlastní názor či jakékoli pocity ohledně postavení ředitelů ve vztahu k zajišťování financí pro školu. Pan ředitel uvedl, že se nesetkává s vyloženě negativními postoji v případě žádostí o příspěvek, sponzoring či věcný dar. Zdůraznil, že nutná je informovanost a vysvětlení účelu poskytnutí daných prostředků či daru. Možná vznikají občas malé problémy s rodiči či zákonnými zástupci sociálně slabších žáků např. kvůli potřebnému vybavení pro praktický výcvik. Na tomto se rodiče musejí finančně spolupodílet.

8.2 Výsledek rozhovoru č. 2

1) Realizuje vaše škola doplňkovou činnost?

Vybraná základní škola se vyznačuje specifickem spočívajícím ve vysokém počtu žáků z minoritních skupin, jedná se především o romské děti. Doplňková činnost školy spočívá v pronájmu tělocvičny, který je dle sdělení paní ředitelky pro školu významným finančním přínosem. Tělocvična je pronajímána každý den od 15.30 do 22.00 hodin. Škola dále pronajímá prostory pro volnočasovou aktivitu, kterou je kroužek keramiky, a pronajímá rovněž pec na vypalování keramiky. Ke škole patří i byt, který býval pronajímán, v současné době pronajímán není, ale opět výhledově bude. Výnosy z doplňkové činnosti jsou používány

vždy ke krytí výdajů činnosti hlavní, zřizovatel školy, kterým je Statutární město Přerov, do využití těchto finančních prostředků nezasahuje. Konkrétní využití výnosů z doplňkové činnosti je zcela v kompetenci paní ředitelky, zřizovatel pouze požaduje oznámení účelu jejich využití. Nestalo se, že by do kompetence paní ředitelky zřizovatel v této oblasti nějak zasáhl. Dle názoru paní ředitelky se škola věnuje doplňkové činnosti v maximální možné míře, nespatřuje v získávání financí pro školu formou doplňkové činnosti žádné rezervy. Paní ředitelka vyjádřila názor, že administrativa související s doplňkovou činností je poměrně náročná a účetní i sekretářka školy jsou jí již tak výrazně zatíženy.

2) Podává vaše škola žádosti o grant či dotaci z veřejných rozpočtů?

Škola byla partnerem v projektu spolu s jednou brněnskou základní školou, projekt škole přinesl asi čtyři miliony korun, dle paní ředitelky šlo ale především o možnost vytvoření sedmi pracovních pozic navíc. Paní ředitelka byla právem pyšná na to, že asi dva a půl roku měla jejich škola k dispozici pět tzv. „duálních učitelů“. Jak sama uvedla o této možnosti pro školy v republice málokdo ví, pozice duálního učitele spočívá v tom, že do jedné vyučovací hodiny docházejí dva vysokoškolsky vzdělaní učitelé. Škola měla k dispozici čtyři takovéto učitele pro první stupeň a jednu učitelku pro druhý stupeň (vyučovala český jazyk). Duální učitel ve vyučovací hodině dle sdělení paní ředitelky zabezpečuje mnohem individuálnější přístup k žákům. Konkrétně to znamená, že si žáky ve třídě lze rozdělit, jedna skupina se s jednou paní učitelkou věnuje například procvičování, druhou skupinu žáků si druhá paní učitelka odvede někam jinam, kde se s nimi věnuje jiné aktivitě. Šestou pracovní pozicí byla pozice sociálního pedagoga, sedmou pracovní pozicí byla asistentka školního poradenského pracoviště. Dle paní ředitelky je pro jejich školu sociální pedagog velice důležitý a významný, přesto tato pozice není zahrnuta v katalogu prací, i když se jedná o pedagoga pracujícího s dětmi, je tato pozice finančně hodnocena jako pozice sociálního pracovníka. Peníze z projektu přinesly možnost finančně sociálního pedagoga ohodnotit jako pedagoga, nikoli jako sociálního pracovníka, jehož finanční ohodnocení je bohužel významně nižší. Paní ředitelka s politováním konstatovala, že po skončení projektu tento člověk odešel, protože mu škola už nebyla schopna zajistit, ani po jednání s Magistrátem města Přerova, finanční ohodnocení odpovídající.

Dalším významným projektem školy bylo získání dvoumilionového grantu sloužícího k vytvoření pracovních pozic školního psychologa a speciálního pedagoga.

Paní ředitelka vyjádřila názor, že projektová činnost je zatížena náročnou administrativou a nedostatečnou informovaností v oblasti účtování o projektových penězích, což je vždy ke škodě věci.

3) Uchází se vaše škola o granty nadací či nadačních fondů?

Škola se ucházela o grant v rámci grantového řízení Nadace ČEZ Oranžové hřiště, dokonce dva roky po sobě, ale neúspěšně, nebyla vybrána. Paní ředitelka uvedla, že spolupracovala s nadačním fondem v Praze, na jehož název si již přesně nevzpomíná, pokusila se zažádat o grant v rámci projektu, který se jí líbil, avšak posléze zjistila, že grantové řízení je určeno jen pro Ústecký, Mostecký a Pardubický kraj. Takže jejich škola v této oblasti možností získávání financí úspěšná není.

4) Zabývá se vaše škola fundraisingem (hledáním zdrojů, získáváním dalších finančních prostředků nad rámec legislativního zabezpečení)?

Co se týče sponzoringu, z řad rodičů škola na mnoho nedosáhne, a to vzhledem ke skladbě žáků. Velký podíl žáků je skutečně ze sociálně slabších rodin. Neznamená to však, že by škola neorganizovala žádné akce, jedná se však spíše o různá představení či programy pro děti. Škola to řeší jednáním o slevách s realizátory akce, paní ředitelka se pochlubila, že mnohdy se podaří dojednat akci i zcela zdarma. Úspěšnější je tedy žádost o sponzoring směřovaný k firmám, ty někdy poskytují jak finanční tak nepeněžní dary, o všem však rozhoduje Rada města. V praxi to znamená, že pokud sponzor chce něco dát, už ani nejde do školy, ale přímo na odbor školství. Takto škola získala od přerovských firem např. dalekohledy, sluchátka, knihu „Dějiny přerovského školství“. Větší dary typu vybavení učeben, kabinetů či sociálních prostor škola v posledních letech neobdržela.

I tato škola se zabývá akcemi, jejichž účelem je především prezentace školy. V brzké době škola plánuje velkou akci „Den Romů – romský festival“, akce se zúčastní i mediálně známý hudebník Radek Banga. Akce s prezentací romské kultury se bude konat v prostorách školy pod záštitou přerovské firmy (výrobce sportovního oblečení, obuvi a jiného zboží). Dle sdělení paní ředitelky se budou vařit romská jídla, děti budou zpívat a tančit, vystupovat bude avizovaný Radek Banga. Škola se dále prezentuje tzv. projektovými dny a projektovými týdny, tzn., že se konají akce pro děti např. v rámci „velikonočního týdne“, v rámci „Dne Země“, „Halloween“ apod. Akce spočívají v ukázkách prací dětí, říká se tomu dílničky (ukázky rukodělných prací, ukázky kreslení, některé děti i pečou). Dětské výrobky či produkty však nejsou na prodej, jedná se pouze o ukázky, jakousi formu výstavek. Plesy škola

nepořádá, neorganizuje žádnou formou veřejnou sbírku a ni se nevěnuje žádným jiným než jmenovaným fundraisingovým technikám.

5) Účastní se pedagogičtí či administrativní zaměstnanci školy vzdělávacích akcí v oblasti financování a možnosti financování školy?

Paní ředitelka v této věci uvedla, že školení v oblasti financování absolvují administrativní pracovníci (paní účetní, paní sekretářka), tato školení pořádá či organizuje Magistrát nebo auditor. Školení v oblasti financování z projektů absolvuje p. ředitelka osobně. Školení v rámci Olomouckého kraje jsou také organizována, ale těch se zaměstnanci školy neúčastní, protože Magistrát školení stejného nebo podobného typu pořádá v dostatečné míře, a tato jsou pro zaměstnance školy zdarma. Magistrát pořádá i školení v oblasti účtování, toho se také zúčastňuje paní účetní a sekretářka školy. Paní ředitelka podotkla, že účast na těchto vzdělávacích akcích napomáhá zlepšovat finanční situaci školy snad jen v oblasti financování z projektů. Na tomto místě si paní ředitelka však znovu povzdychla, že podání projektových žádostí je velice administrativně i časově náročná záležitost, její osobní pocit je založen na zkušenostech s projektovými výzvami a spočívá v přesvědčení o přebujelé byrokracii v této oblasti. Zopakovala, že školení pracovníků administrativy je významné pro správné vedení účetnictví i finančních rozpočtů školy, uvítala by účelověji zaměřená školení tohoto typu, avšak více zaměřenou na oblast účtování o toku financí získaných právě z projektů. Paní ředitelka naznačila, že někdy dochází k neúmyslným chybám z neznalosti právě při účtování o toku projektových peněz.

6) Chcete k tématu a účelu dnešního rozhovoru něco sama dodat?

Na tomto místě si paní ředitelka znovu povzdychla, že podání projektových žádostí je velice administrativně i časově náročná záležitost, její osobní pocit je založen na zkušenostech s projektovými výzvami a spočívá v přesvědčení o přebujelé byrokracii. Projekty jsou sice cestou k získání dalších financí pro školu, ale je to i o velkém množství hodin věnovaných práci navíc, které by paní ředitelka raději věnovala výuce. Co se týče práce např. s rodiči, je nesmírně důležitá informovanost, otevřenost a individuální, citlivý přístup.

8.3 Výsledek rozhovoru č. 3

1) Realizuje vaše škola doplňkovou činnost?

Třetí ze zvolených škol regionálního školství je střední škola připravující budoucí elektrotechniky, mechaniky, optiky, instalatéry, obráběče kovů, klempíře, tesaře, malíře, lakýrníky, zedníky, tzn. v současnosti stále žádanější řemesla. Doplňková činnost školy spočívá v pronájmu prostor za účelem kurzů, školení a například i lékařské ordinace. Dále je pronajímána tělocvična, sportovní hala, hřiště a tenisový kurt, ale i plochy za účelem reklamy. Škola disponuje i odloučenými pracovišti ve městě, jejichž prostory rovněž pronajímá, pronajímány jsou i odloučené prostory a plochy v nedalekém městě. Protože, jak je výše uvedeno, škola připravuje budoucí řemeslníky různých oborů, má vybaveny dílny potřebnými stroji a zařízením nutným k praktické výuce. V rámci doplňkové činnosti je pronajímáno i toto dílenské vybavení, škola je oprávněna i majetek v odůvodněných případech prodat (nevyužitelnost, nadbytečnost). Jedná se o půjčování za úplatu, případný prodej frézek, soustruhů, lisů apod. Ke škole patří i domov mládeže, v jehož prostorách škola poskytuje ubytování. Významným zdrojem financí pro školu je vlastní kuchyně, v níž se stravují nejen žáci, studenti a vlastní zaměstnanci, ale i zaměstnanci bývalí a strážníci zcela cizí. Obědy odebírají i některé jiné školy. V rámci doplňkové činnosti se jedná o významný finanční přínos, dle názoru pana ředitele je doplňková činnost využívána ve velké míře, je skutečně významným zdrojem finančních prostředků pro školu. O doplňkové činnosti je účtováno v souladu se zákonem odděleně od činnosti hlavní, se souhlasem zřizovatele, kterým je Olomoucký kraj, jsou její výnosy používány primárně na její výdaje (výdaje kuchyně, domova mládeže a ostatní výdaje spojené s doplňkovou činností) a konečný zisk doplňkové činnosti je vynakládán na výdaje činnosti hlavní. Zřizovatel do použití zisku z doplňkové činnosti nezasahuje.

2) Podává vaše škola žádosti o grant či dotaci z veřejných rozpočtů?

Škola se pravidelně zapojuje s partnerskými vzdělávacími institucemi do projektů operačního programu „Vzdělávání pro konkurenceschopnost“ a „Posilování spolupráce škol s aktéry trhu práce“ financovaných Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. Důležité je získávat peníze na podporu spolupráce mezi odbornými školami a také na podporu spolupráce potencionálních zaměstnavatelů a odborných škol v Olomouckém kraji. Projekty napomáhají zvyšovat informovanost o školách a jejich vzdělávacích možnostech. Věcí jednání a dohody je i finanční podpora Statutárního města Přerov, které

přestože není zřizovatelem školy, v jeho zájmu je podpora zaměstnanosti, či spíše snaha o snižování nezaměstnanosti na Přerovsku.

3) Uchází se vaše škola o granty nadací či nadačních fondů?

Škola grantová řízení nadací či nadačních fondů nerealizuje ani nevyhledává informace o možnostech takovýchto grantů.

4) Zabývá se vaše škola fundraisingem (hledáním zdrojů, získáváním dalších finančních prostředků nad rámec legislativního zabezpečení)?

Škola spolupracuje se svými tzv. sociálními partnery, kterými je řada společností, firem i živnostníků na Přerovsku. Mnozí z těchto sponzorů škole poskytují věcné dary do tomboly na každoročně pořádaný ples školy. Do tomboly dary přispívají i rodiče stávajících žáků či studentů a také rodiče potenciálních žáků či studentů. Společnosti a firmy, a to nejen na Přerovsku, ale např. i na Olomoucku, umožňují žákům praktickou výuku ve svých provozech, jedna z takovýchto společností umožňuje zařadit žáka či studenta do svého stipendijního programu, což přináší výhody, které mohou vyústit pracovní smlouvou na dobu neurčitou. Co si pan ředitel vzpomíná, škola obdržela i finanční a materiální dary, co se jich týče, nejčastěji se jednalo o dílenské vybavení. Olomoucký kraj, který je zřizovatelem školy, direktivně neurčuje užití takto získaných finančních prostředků ani cílové určení materiálních darů, toto zůstává v kompetenci ředitele školy. Škola tzv. na oplátku poskytuje společnostem a firmám reklamu a prezentaci ve svých prostorách a na svých webových stránkách. Co se týče veřejných sbírek, ve svůj prospěch škola žádné nepořádá. Jen poskytuje z řad studentů a žáků dobrovolníky pro sbírku Tříkrálovou. Před lety bylo škole vysloveno poděkování za účast na projektu „Šance“, kdy se žáci školy podíleli na realizaci veřejné sbírky, jejíž výtěžek byl směřován na podporu pracovní a terapeutické dílny mladých bezdomovců.

5) Účastní se pedagogičtí či administrativní zaměstnanci školy vzdělávacích akcí v oblasti financování a možnosti financování školy?

Pan ředitel v této věci uvedl, že školení v oblasti financování absolvuje samozřejmě on a poté hlavně ekonomka školy (správněji rozpočtářka a finanční referentka). Školení pořádá či organizuje zřizovatel. Pan ředitel se nedomnívá, že tyto vzdělávací akce napomáhají zlepšovat finanční situaci školy, spíše vzdělávají v oblasti způsobů toku finančních prostředků a v oblasti konkrétních částek, které škole budou připsány.

6) Chcete k tématu a účelu dnešního rozhovoru něco sám dodat?

Pan ředitel uvedl, že starost o financování školy je skutečně podstatnou náplní jeho pracovní pozice a upozornil na zatěžující administrativu, opět zejména při reakcích na projektové výzvy. Ohledně dalších speciálních fundraisingových aktivit uvedl, že doplňková činnost školy je administrativně i časově velice náročná, ale přináší opravdu podstatný finanční „příděl“, tudíž pro jiné fundraisingové techniky již nevybývá dostatek času a energie. Škola je tu především pro svou hlavní činnost a plnění svého poslání.

9 Diskuze a interpretace výsledků výzkumného šetření

V první polovině měsíce března 2014 proběhlo výzkumné šetření, jehož cílem bylo zjistit, jaké další způsoby nad rámec legislativního zabezpečení používají vybrané školy pro své financování. Zvoleny byly tři školy na Přerovsku, metodou sběru dat byl kvalitativní rozhovor vedený s jejich řediteli. Co tedy rozhovory přinesly a které způsoby pomáhají školám zlepšovat jejich finanční situaci? Diskuzí a shrnutím odpovědí ředitelů škol na jednotlivé otázky bylo zjištěno následující.

1) Realizuje vaše škola doplňkovou činnost?

Rozhovory přinesly zjištění, že bez doplňkové činnosti by se školy neobešly, finanční přínos pro školy z doplňkové činnosti je významný. Podkapitola 4.3 práce nás obeznámila s tvrzením Bergerové (2011, s. 72), že doplňková činnost škol je závislá na vybavenosti škol, stupni škol, jejich zaměření a vzdělávacím produktu. Nejobvyklejšími jsou pronájmy prostor (tělocvičny, hřiště, bazény, počítačové učebny, čítárny, dílny, zasedací místnosti). Dále může nabídka obsahovat např. kurzy a volnočasové aktivity pro žáky a studenty školy. Bergerová dále tvrdí (tamtéž), že veřejnost může využít i vzdělávací kurzy jiného typu – jazykové, ekonomické, účetní, mediální, realitní. Škola je schopna veřejnosti nabídnout i prodej dalších odborných služeb - produktů, které vznikají např. v rámci školské praxe.

Na základě rozhovorů byly výtěženy informace potvrzující tyto skutečnosti. Školy skutečně pronajímají vždy tělocvičnu, pokud disponují jinými sportovními prostorami (tenisové kurty, venkovní hřiště, sportovní halu na basketbal, volejbal či házenou), tyto pronajímají také. Běžný je pronájem učeben či jiných prostor za účely rekvalifikačních i jiných kurzů, kroužků, školení, na základě rozhovoru č. 3 bylo zjištěno, že škola může pronajímat prostory např. i pro lékařskou ordinaci, případně byt (rozhovor č. 1), pokud tento je součástí prostor školy. Rozhovory potvrdily i skutečnost, že škola nabízí i své produkty vznikající v rámci odborné praxe svých žáků a studentů (rozhovor č. 1), případně pronajímá (někdy i prodává) vybavení a zařízení svých odborných učeben či dílen (rozhovor č. 3). Rozhovor č. 3 přinesl i informaci o realizovaných ubytovacích a stravovacích službách. V závěru lze konstatovat, že **školy se věnují doplňkové činnosti v maximální míře s významným finančním přínosem**, dotazovaní ředitelé zvolených škol jsou všichni přesvědčeni, že ve způsobu získávání financí pro školu touto cestou nemají rezervy. V neposlední řadě dotazovaní ředitelé zdůrazňovali skutečnost, kterou vypíchla Bergerová

(2011, s. 75), a to že poskytování služeb za úplatu přináší i nefinanční efekty, jako je rozvíjení dovedností zúčastněných, posílení public relations a image školy jako samostatného, pracovitého, odvážného subjektu.

2) Podává vaše škola žádosti o grant či dotaci z veřejných rozpočtů?

Rozhovory přinesly informaci, že školy se do projektových výzev zapojují, ale protože jde o náročnou administrativu, která psaní projektových žádostí a veškeré projektové řízení i následné účetnictví doprovází (především rozhovor č. 2), jsou školy v této oblasti obezřetné a věnují se pouze skutečně pro danou školu zajímavým a přínosným projektům. Znamená to projektům zajímavým věcně i finančně. Ale zřejmě i díky tomuto, pokud se škola do projektové výzvy zapojí, bývá úspěšná a finanční prostředky na daný účel získá. Lze tedy konstatovat, že i tato **oblast projektových žádostí o účelové granty či dotace z veřejných rozpočtů je školami využívána a přináší důležité nemalé finance** především v rámci projektů, kterých se účastní více vzdělávacích institucí (škol). Ať už to byla spolupráce za účelem získání dalších pracovních pozic (rozhovor č. 2) či za účelem podpory spolupráce škol s aktéry trhu práce nebo podpory konkurenceschopného vzdělávání, což zajišťuje i umístění absolventů na trhu práce po ukončení vzdělávání (rozhovor č. 3). I Bergerová tvrdila (2011, s. 51), že školy se zapojují do projektů buď sami nebo ve spolupráci s dalším českým vzdělávacím subjektem.

3) Uchází se vaše škola o granty nadací či nadačních fondů?

V této oblasti rozhovory přinesly zajímavý poznatek, že zvolené školy se buďto o nadace či nadační fondy vůbec nezajímají (rozhovor č. 1 a 3) nebo při pokusu finanční prostředky získat nejsou úspěšné (rozhovor č. 2). Bergerová (2011, s. 24 - 25) říká, že vzdělávací nadace podporující školství působí především v prostředí univerzitním a akademickém. Předmětem jejich podpory jsou např. stipendia pro zvláště nadané studenty, zprostředkování a zajištění zahraničních pobytů a stáží, vytvoření specializovaných odborných publikací. Co se týče nadačních fondů, oblast podpory ve školství musí být zcela přesně definována, např. nadaným žákům je hrazen pobyt na soutěžích, dostávají odměny za mimořádné výkony, sociálně slabí žáci mají hrazeny výjezdy všeho druhu, je jim poskytnuto mimořádné stipendium, dále např. lze podpořit budování informačních center, počítačových studoven nebo sportovišť atd. Na základě výzkumného šetření je nutno konstatovat, že zvolené **školy granty nadací či nadačních fondů nezískávají** (rozhovor č. 2), **případně se o ně vůbec neucházejí** (rozhovor č. 1 a 3).

4) Zabývá se vaše škola fundraisingem (hledáním zdrojů, získáváním dalších finančních prostředků nad rámec legislativního zabezpečení)?

Všichni oslovení ředitelé vybraných škol uvedli jako dárce školy především veřejnost, na kterou se školy obracejí se žádostí o věcné dary např. do tomboly každoročně pořádaných plesů (rozhovor č. 1 a 3), případně se žádostí o věcné dary, které jsou cenami do pravidelně pořádané soutěže žáků školy (rozhovor č. 1). I Bergerová připomíná (2011, s. 65) klíč k úspěšnému dárcovství. Tím je podle ní propojení čtyř okolností: vhodný dárce – vhodný účel – vhodný čas – vhodná nabídka. Na tomto místě ředitelé opět připomněli, že se jejich školy zabývají i akcemi, které slouží především k prezentaci školy (rozhovor č. 1 a rozhovor č. 2) a k odbornému výcviku žáků (rozhovor č. 1 a rozhovor č. 3). V souvislosti s těmito pořádanými podniky jsou oslovovány i přerovské firmy, případně pořadatelé či spolupořadatelé takovýchto akcí. Školy se nesetkávají s odmítnutím finančního či nepeněžního daru. Zřizovatelé škol nijak direktivně nezasahují do účelového využití získaných prostředků touto formou ani do využití věcného daru. Závěrem se dá říci, že jsou školy úspěšné zejména svými žádostmi o podporu u obchodních společností a soukromých podnikatelů. Co se týče vztahu školy k veřejnosti jako ke svému potencionálnímu dárci, výzkumné šetření potvrdilo názor Bergerové (2011, s. 70 – 71) uvedený již v podkapitole 4.3 této práce, že mezi základní nástroje pro komunikaci s veřejností patří benefiční akce, která má dvojí funkci. Je nástrojem finančním a současně i propagačním. I když aktuálně nepřinese významné peníze, má značný propagační efekt, který následně posílí další fundraisingové akce. Tyto akce školu propagují, jejich finanční efekt je cíleně zaměřen na rozvoj školy. Rozhovor č. 1 přinesl informaci o konané soutěži pro kuchaře a číšníky, informaci o organizaci dětského karnevalu, Halloweenské oslavy, Mikulášské šou pro děti. Rozhovor č. 2 nás seznámil s faktem, že i škola, jejíž žáci pocházejí převážně ze sociálně slabšího prostředí, je orientována na svou prezentaci a předvedení v „dobrém světle“. Pořádají své dílničky, které jsou častým a pravidelným podnikem, pořádají „Den „Romů“ s účastí známého hudebníka. Bergerová (tamtéž) zmiňuje jako nástroj pro komunikaci s veřejností i veřejnou sbírku. K těm mají školy však jiný vztah. Tento nástroj znají, ovládají jeho techniku, dovedou si poradit s jeho organizací. Sbírkovou činnost uskutečňují buď výhradně v prostředí školy nebo i v jejím okolí. Připojují se však zpravidla k těm veřejným sbírkám, které již probíhají. Sbírají peníze ve prospěch těchto sbírek, nikoliv ve prospěch své školy. Tento názor Bergerové rozhovory zcela potvrdily (rozhovor č. 1 a rozhovor č. 2). Výzkumné šetření však jednoznačně přineslo závěr, že **školy se dalším fundraisingem (mimo**

doplňkovou činnost, žádosti o granty či dotace) zabývají, a to na úrovni oslovení individuálních dárců, firem i veřejnosti.

5) Účastní se pedagogičtí či administrativní zaměstnanci školy vzdělávacích akcí v oblasti financování a možnosti financování školy?

Rozhovory přinesly nikoli překvapující výsledek spočívající ve faktu, že pedagogičtí pracovníci se žádného školení v oblasti financování a možnostech financování školy nezúčastňují. Podobných vzdělávacích akcí organizovaných především zřizovatelem školy se účastní osobně ředitelé, jejich zástupci, případně administrativní zaměstnanci školy (účetní, sekretářka, ekonomka). Z rozhovorů vyplynulo, že nejde o žádné pravidelné, periodicky se opakující podniky, vzdělávací akce jsou zaměřeny spíše na správnost vedení účetnictví a administrativních evidencí v oblasti hospodářství školy. Pokud účast na těchto vzdělávacích akcích napomůže zlepšit finanční situaci školy, tak pouze jen v rámci školení možnosti financování z projektů (seznámení s projektem, s povinnými náležitostmi žádostí). Výzkumné šetření tedy přineslo závěr, že **pedagogičtí pracovníci** jsou samozřejmě s finanční situací školy vždy obeznámeni, avšak **vzdělávacích akcí v oblasti financování či možnosti financování se nezúčastňují**, protože jejich úkol ve školách spočívá v přímé výchově a vzdělávání, nikoli v zajišťování financí pro školu. **Další možné oblasti získávání financí pro školu (mimo legislativní zabezpečení, mimo vypsané projekty) není pro zaměstnance škol tématem či předmětem vzdělávacích akcí.**

6) Chcete k tématu a účelu dnešního rozhovoru něco sama (sám) dodat?

Na tomto místě měli všichni dotazovaní ředitelé pocit, že se k tématu rozhovoru vyjádřili již vyčerpávajícím způsobem a neměli potřebu cokoli dodat. Z rozhovoru č. 1 vyplynulo, že při žádostech o příspěvek, sponzoring či věcný dar se škola nesetkává s negativními postoji, důležitá je však informovanost a vysvětlení účelu poskytnutí daných prostředků či daru. Rozhovor č. 2 poskytl obrázek o tom, že ředitelé škol se získáváním financí pro školu musejí zabývat, ale je to velice administrativně i časově náročná záležitost (zejména v projektové oblasti) spočívající ve velkém množství hodin věnovaných práci navíc, které by bylo možno věnovat činnosti hlavní. I zde paní ředitelka při práci s individuálními dárci či rodiči zdůraznila význam informovanosti, otevřenosti a individuálního, citlivého přístupu. I rozhovor č. 3 přinesl informaci o tom, že starost o financování školy je skutečně podstatnou náplní pracovní pozice ředitele školy a upozornil na zatěžující administrativu, opět zejména při reakcích na projektové výzvy. Závěrem výzkumného šetření je zcela jistě informace, že

ředitelé škol jsou si vědomi, že na jejich bedrech spočívá starost o dofinancování rozpočtu školy, avšak současně mají na paměti hlavní účel a poslání své školy, tj. výchovu a vzdělávání.

Výzkumné šetření přineslo své výsledky, které jsou ve výše uvedených odstavcích této kapitoly zvýrazněny tučně. Otázku, jaké další způsoby financování nad rámec legislativního zabezpečení využívají vybrané školy regionálního školství, lze tedy zodpovědět následovně:

- 1) Významnou část finančních prostředků školy získávají ze své doplňkové činnosti, kterou využívají v maximální míře svých možností a kapacit.
- 2) Podstatnou část finančních prostředků školy získávají žádostmi o účelové granty či dotace z veřejných rozpočtů, ať již pod záštitou kraje nebo MŠMT.
- 3) Zajímavé finanční prostředky školy získávají oslovováním individuálních dárců, firem i veřejnosti.

Oslovené školy se nezabývají žádostmi o granty nadací či nadačních fondů, netroufám si hodnotit, zda-li je to mezera v jejich snaze o dofinancování školy či nikoliv. Z realizovaných rozhovorů vyplynulo, že ředitelé jsou velice zaměstnaní lidé, kteří pro svou školu v oblasti jejího profinancování dělají maximum, často již na úkor svého volného času a zcela jistě na úkor času pracovního, který by ochotně věnovali přímé pedagogické činnosti. Na základě všech tří rozhovorů jsem dospěla k závěru, že ředitelé škol alespoň své kolegy – pedagogy udržují od největších starostí o financování školy co nejdále, a to právě z důvodu, aby jejich pozornost neodvraceli od jejich základního poslání. Rozhovory přispěly ke zjištění, že i vzdělávacích akcí v oblasti financování či možností financování škol, byť sporadicky organizovaných, se účastní pouze ředitelé či jejich zástupci.

Na úplný závěr empirické části práce je namístě citovat znovu Bergerovou (2011, s.14), která podotýká, že veřejná podpora daná zákonem v každém případě podporuje finanční stabilitu škol, pokrývá jejich „životní minimum“. Avšak to ostatní si musí školy zajistit samy. S touto situací, tedy s doplňováním financování z veřejného rozpočtu, stát počítá a ve své legislativě (školský zákon) ji i předjímá.

Závěr

Diplomová práce byla zaměřena, jak vyplývá z jejího názvu, na problematiku financování regionálního školství. Při dopisování posledních řádků práce jsem čím dál více ztotožněna s názorem Bergerové (2011, s. 10), že škola musí pracovat nejen pod tlakem rodičů formulujících své různorodé požadavky na náročnost a kvalitu vzdělávání, na prostředí a atmosféru školy, ale také pod tlakem zaměstnavatelů toužících po absolventech dokonale připravených pro praxi, neuplatňujících si příliš vysoké nároky na čas a energii svých nadřízených či kolegů, a v neposlední řadě pod tlakem svých investorů, finančních podporovatelů preferujících nízké náklady při vysoce kvalitních výstupech.

Hlavním cílem diplomové práce bylo definovat a přesně vymezit problematiku financování regionálního školství, a to pomocí dílčích cílů vytýčených jednotlivých kapitolách, se kterými plnění těchto cílů koresponduje. Dílčími cíli teoretické části práce bylo vymezit základní pojmy, vysvětlit a objasnit vícezdrojové financování regionálního školství, jasně vyjádřit, který konkrétní finanční zdroj kryje které konkrétní výdajové oblasti regionálního školství, zjištěné interpretovat na konkrétních číselných údajích. Dílčími cíli praktické části práce bylo zjistit, analyzovat a posoudit za použití kvalitativního pedagogického výzkumu realizované možnosti vybraných škol při získávání dalších finančních prostředků nad rámec jejich legislativního zabezpečení. Hlavní cíl i dílčí cíle diplomové práce byly naplněny.

Teoretická část práce vymezila základní pojmy v oblasti školství a jeho financování, krátce se věnovala financování školství přímo řízeného, aby se dále plně věnovala financování školství regionálního. Protože, jak z práce vyplynulo, podpora rozvoje škol z veřejných zdrojů není dostačující, a nutno příjmy školy doplňovat dalšími způsoby, závěrečná kapitola teoretické části práce objasnila pojem „fundraising“, jeho metody a techniky, a to především pro účely a potřeby škol.

Empirická část práce byla zahájena zhodnocením aktuálního stavu zkoumané problematiky na úrovni rozhodovacích pravomocí, v jejichž kompetenci je možnost se zhoršujícím se stavem věci něco udělat. Empirická část dále charakterizovala výzkumné šetření, vytýčila jeho cíl a otázky, na něž hledala odpověď. Předposlední kapitola práce v rámci její empirické části přinesla výsledky výzkumného šetření realizovaného pomocí kvalitativního rozhovoru a kapitola závěrečná se věnovala diskuzi a interpretaci jeho výsledků.

Uvedla jsem již v úvodu, že význam diplomové práce spatřuji v jejím přínosu nejen pro školy a školská zařízení, která zde mohou nalézt inspiraci při řešení své stále těžší finanční

situace, ale i pro ostatní veřejnost, která dle mého názoru není dostatečně informována o způsobech financování zvláště regionálního školství, o skutečnosti, že zajištění škol z veřejných rozpočtů není dostačující a ředitelé již dávno nejsou „řídícími učiteli“, ale spíše osobami, na nichž závisí holá existence školy. Pedagogický podtext práce shledávám jednak v rámci empirické části ve zjišťování stavu pořádání vzdělávacích akcí v oblasti financování či možností financování pro zaměstnance škol, jednak v seznámení veřejnosti s již několikrát zmiňovaným faktem o nedostatečném finančním zabezpečení škol veřejným sektorem.

Samotné výzkumné šetření proběhlo bez velkých obtíží, je nutno konstatovat, že ředitelé zvolených škol byli vstřícní a přes své vysoké časové zaneprázdnění maximálně výzkumnému šetření vyšli vstříc. Bez jejich spolupráce by se naplnění cílů práce nezdařilo. Studium odborné literatury v rámci tématu mně osobně přineslo mnoho nového a užitečného, téma úzce souvisí s mým studovaným oborem a osobním zájmem, který pramení ze skutečnosti, že jsem zaměstnána ve veřejné správě.

Seznam použitých zkratk

aj. -	a jiné
č. -	číslo
EU -	Evropská unie
EDS/SMSV -	Evropský dotační systém / Správa majetku ve vlastnictví státu
Kč -	koruna česká
kol. -	kolektiv
KZÚV -	krajské zařízení ústavní výchovy pro děti a mládež
MP -	mzdové prostředky
MŠMT -	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např. -	například
NIV -	neinvestiční výdaje (přímé)
ONIV -	ostatní neinvestiční výdaje
org. -	organizace
p. -	paní, pan
PŘO -	přímo řízené organizace
s. -	strana s. - strana
Sb. -	Sbírky
tis. -	tisíc
tj. -	to je
tzn. -	to znamená
tzv. -	tak zvaný
vč.-	včetně
VŠ -	vysoká škola
Z na 1000 ž. -	počet zaměstnanců připadajících na 1000 dětí, žáků, studentů v dané věkové kategorii

Seznam použitých zdrojů

Literatura :

BERGEROVÁ, Marcela, 2011. *Fundraising pro školy*. Praha : SPIRALIS. 135 s. ISBN 978-80-903015-8-0.

BERVIDOVÁ, Ludmila a Pavlína VANČUROVÁ, 2008. *Ekonomika veřejného sektoru*. Praha : Česká zemědělská univerzita. s. 150. ISBN 978-80-213-1816-8.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha : Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu : základy kvantitativního výzkumu*. Praha : Grada. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

LEDVINOVÁ, Jana a Karel PEŠTA, 1996. *Základy fundraisingu aneb jak získat peníze na prospěšnou činnost*. Praha : ICN. 141 s. ISBN 0000.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. přepracované vydání. Praha : ASPI. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka, 2011. *Veřejné finance : teorie a praxe v ČR*. Praha : Wolters Kluwer Česká republika. 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1.

POLÁČKOVÁ, Zuzana, 2005. *Fundraisingové aktivity : jak získat finanční prostředky od místní komunity*. Praha : Portál. 119 s. ISBN 80-7178-694-2.

PRŮCHA, Jan, 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha : Portál. 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA, 2012. *Andragogický slovník*. Praha : Grada. 294 s. ISBN 978-80-247-3960-1.

REKTOŘÍK, Jaroslav a kol., 2001. *Organizace neziskového sektoru : základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha : Ekopress. 177 s. ISBN 80-86119-41-6.

REKTOŘÍK, Jaroslav a kol., 2007. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. vydání. Praha : Ekopress. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3.

RŮŽIČKOVÁ, Růžena, 2009. *Neziskové organizace : vznik, účetnictví, daně*. 10. aktualizované vydání. Olomouc : ANAG. 247. s. ISBN 978-80-7263-538-2.

STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan Malý, 1998. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha : Computer Press. 214 s. ISBN 80-7226-112-6.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra, 2010. *Fundraising*. 2. vydání. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě. 78 s. ISBN 978-807-3687-502.

Právní předpisy :

ČESKO, 1991a. Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 obchodní zákoník (zrušený předpis ode dne 1. ledna 2014). In : *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 98.

ČESKO, 1991b. Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 107. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563> [online]. 2013 [cit. 2013-09-30].

ČESKO, 1993. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky č. 2 ze dne 16. prosince 1992. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2> [online]. 2013 [cit. 2013-09-30].

ČESKO, 1995a. Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117> [online]. 2013 [cit. 2013-09-27].

ČESKO, 1995b. Zákon č. 248 ze dne 28. září 1995 o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů (zrušený předpis ode dne 1. ledna 2014). In : *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 65.

ČESKO, 1998. Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In : *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111> [online]. 2013 [cit. 2013-09-10].

ČESKO, 1999. Zákon č. 306 ze dne 18. listopadu 1999 o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 100. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-306> [online]. 2013 [cit. 2013-09-30].

ČESKO, 2000a. Zákon č. 157 ze dne 18. května 2000 o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 49. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-157> [online]. 2013 [cit. 2013-10-05].

ČESKO, 2000b. Zákon č. 218 ze dne 27. června 2000 o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-218> [online]. 2013 [cit. 2013-09-27].

ČESKO, 2000c. Zákon č. 219 ze dne 27. června 2000 o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-219> [online]. 2013 [cit. 2013-10-05].

ČESKO, 2000d. Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250> [online]. 2013 [cit. 2013-09-10].

ČESKO, 2002. Zákon č. 3 ze dne 27. listopadu 2001 o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích

a náboženských společnostech). In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 2. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3> [online]. 2013 [cit. 2013-09-30].

ČESKO, 2004a. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In : *ASPI [software]*. [přístup 29. srpna 2013]. Dostupný z : server Finančního úřadu pro Olomoucký kraj, Územního pracoviště v Přerově.

ČESKO, 2004b. Zákon č. 563 ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563> [online]. 2013 [cit. 2013-09-30].

ČESKO, 2006. Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262> [online]. 2013 [cit. 2013-10-10].

ČESKO, 2010. Nařízení vlády č. 381 ze dne 7. prosince 2010, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se zrušuje nařízení vlády č. 447/2000 Sb., o způsobu usměrňování výše prostředků vynakládaných na platy a na odměny za pracovní pohotovost zaměstnanců odměňovaných podle zákona o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, částka 138. Dostupné také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-381> [online]. 2013 [cit. 2013-09-30].

ČESKO, 2012a. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89> [online]. 2014 [cit. 2014-01-10].

ČESKO, 2012b. Zákon č. 90 ze dne 25. ledna 2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90> [online]. 2014 [cit. 2014-01-10].

ČESKO, 2012c. Zákon č. 504 ze dne 19. prosince 2012 o státním rozpočtu České republiky na rok 2013. In : *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 189. Dostupný také z : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-504> [online]. 2013 [cit. 2013-10-10].

Elektronické zdroje :

ČESKO. MŠMT. *Koncepční záměr reformy systému financování regionálního školství* [online]. 2011 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z : <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/koncepcni-zamer-reformy-systemu-financovani-regionalniho-1>.

ČESKO. MŠMT . *Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2013* [online]. 2013 [cit. 2013-09-29]. Dostupné z : <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/rozpocet-kapitoly-msmt-na-rok-2013>.

ELSNIC, Miroslav. *Rakovnický deník.cz. Senátor Chládek porazil petici exministra školství Dobeše* [online]. 2012 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z : http://rakovnicky.denik.cz/zpravy_region/senator-chladek-porazil-petici-exministra-skolstvi-dobese-20120604.html.

GAVORA, Peter et al. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu* [online]. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislavě, 2010 [cit. 2013-10-29]. ISBN 978-80-223-2951-4. Dostupné z : <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>

Periodika :

PACINOVÁ, Zuzana. Blýskání na lepší časy : Regionální školství. *Veřejná správa*. 2012, roč. 23, č. 17, s. 10 – 11. ISSN 1213-6581.

ŠVANCAR, Radmil. Dočasné ticho okolo financování regionálního školství. *Učitelské noviny*. 2012, roč. 115, č. 29, s. 8 – 9. ISSN 0139-5718.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1 : Závazné objemy rozpočtu kapitoly 333 MŠMT na rok 2013

Tabulka č. 2 : Specifické závazné výdajové ukazatele pro rok 2013

Tabulka č. 3 : Ukazatele mzdové regulace pro rok 2013

Tabulka č. 4 : Celkový rozpočet výdajů regionálního školství a přímo řízených organizací

Tabulka č. 5 : Podrobná struktura rozpočtu běžných výdajů regionálního školství i přímo řízených organizací

Tabulka č. 6 : Republikové normativy pro rok 2013

Tabulka č. 7 : Normativní rozpis rozpočtu krajského a obecního regionálního školství na rok 2013

Tabulka č. 8 : Rozpočtová rezerva pro rok 2013

Tabulka č. 9 : Celkový rozpočet výdajů přímo řízených organizací

Graf : Procentuelní rozdělení výdajů kapitoly 333 MŠMT dle specifických závazných ukazatelů pro rok 2013

Seznam příloh

Příloha č. 1 : Podoba polostrukturovaného rozhovoru

Příloha č. 2 : Podoba oslovovacího e-mailu ředitelům škol

Příloha č. 1 – Podoba polostrukturovaného rozhovoru

1) Realizuje vaše škola doplňkovou činnost?

V případě, že ano:

- jakou konkrétně?
- jedná se o významný přínos financí do rozpočtu školy?
- jsou výnosy z doplňkové činnosti používány vždy ke krytí výdajů činnosti hlavní, ke krytí jiných výdajů (např. investičních) nebo o volných peněžních prostředcích rozhoduje někdy zřizovatel?
- je doplňková činnost vaší školy realizována v maximální míře nebo má škola dle Vašeho názoru v této oblasti jisté rezervy (např. s ohledem na vymezení doplňkové činnosti ve zřizovací listině)?

V případě, že ne:

- je to z důvodu, že nemáte doplňkovou činnost vymezenou ve zřizovací listině nebo nerealizujete doplňkovou činnost z jiného důvodu? Je-li to tak, z jakého?

2) Podává vaše škola žádosti o grant či dotaci z veřejných rozpočtů?

V případě, že ano:

- jednalo se o granty pro konkrétní účely? Je-li to tak, jaké?
- jednalo se o dotace bez konkrétního cílového určení?
- jste na základě svých žádostí úspěšní, získáváte požadované částky?

V případě, že ne:

- je to proto, že je to administrativně náročné nebo je to z jiného důvodu? Je-li to tak z jakého?

3) Uchází se vaše škola o granty nadací či nadačních fondů?

V případě, že ano:

- která nadace byla vámi oslovena a za jakým účelem?
- byli jste úspěšní, získali jste částku významnou pro vaše účely?

V případě, že ne:

- z jakého důvodu (př. neměli jste potřebu obracet se na nadaci, vhodnou nadaci jste nenalezli, nemáte dostatek informací o možnostech grantů z nadací...)

4) Zabývá se vaše škola fundraisingem (hledáním zdrojů, získáváním dalších finančních prostředků nad rámec legislativního zabezpečení)?

V případě, že ano:

- ✚ na které zdroje (potenciální dárce školy – firmy, individuální dárce, veřejnost) je vaše snaha zaměřena a jakým konkrétním způsobem probíhá (např. osobní jednání, oslovování poštou, telefonem, e-mailovou poštou)?
- ✚ je vaše snažení korunováno úspěchem v podobě získání pro vaši školu významných finančních částek?
- ✚ obdrželi jste na základě svých snah např. nějaký materiální dar?
- ✚ rozhoduje zřizovatel o použití získaných částek, případně materiálního daru nebo je to zcela ve Vaší kompetenci ředitele školy?
- ✚ organizujete tzv. fundraisingové techniky na místní úrovni, tzn. pořádáte např. plesy, večírky, jiné společenské, sportovní či kulturní podniky, organizujete prodeje výrobků žáků či studentů, pokusili jste se zorganizovat veřejnou sbírku?
- ✚ je-li tomu tak, přináší tyto aktivity pro školu významné finanční částky?
- ✚ nestalo se, že zrealizovaná akce tzv. „nedopadla“?

V případě, že ne:

- ✚ je to proto, že nemáte dostatek času, lidí, možností, chuti?
- ✚ jak se tedy vyrovnáváte s nedostatkem finančních prostředků, které jsou poskytovány pouze od MŠMT a zřizovatele?

5) Účastní se pedagogičtí či administrativní zaměstnanci školy vzdělávacích akcí v oblasti financování a možnosti financování vaší školy?

V případě, že ano:

- ✚ jaké je tematické zaměření vzdělávacích akcí?
- ✚ kdo vzdělávací akce pořádá?
- ✚ kdo ze zaměstnanců školy se vzdělávacích akcí zúčastňuje?
- ✚ napomáhá účast na těchto akcích zlepšovat finanční situaci školy (např. seznamováním s možnostmi financování, vzděláváním v oblasti psaní projektů atd.)?

6) Chcete k tématu a účelu dnešního rozhovoru něco sám (sama) dodat?

Příloha č. 2 – Podoba oslovovacího e-mailu ředitelům škol

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

jsem studentkou 2. ročníku kombinovaného magisterského studia oboru Pedagogika - veřejná správa na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Jsem zaměstnaná ve státní správě a tématem mé diplomové práce je "Financování regionálního školství". V rámci mé práce provádím výzkumné šetření, týkající se dalších způsobů financování škol na úrovni regionálního školství, způsobů nad rámec financování ze státního rozpočtu či od zřizovatele.

Vím, že ředitelé škol jsou dnes podstatnou měrou hlavními ekonomy a manažery, na nichž leží odpovědnost za zajištění finančních prostředků potřebných pro chod školy. Z tohoto důvodu se na Vás, vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli, obracím se žádostí o rozhovor, který by neměl zabrat více než dvacet až třicet minut Vašeho času. Výzkumné šetření bude probíhat na anonymní bázi, jeho cílem není vyhodnotit zkoumanou problematiku na konkrétních školách, ale obecně zjistit vlastní možnosti škol v oblasti svého financování.

Věnováním svého času, případně času Vámi určené kompetentní soby, napomůžete výzkumnému šetření, jehož výsledky mohou pomoci jak škole Vaší, tak školám ostatním. V příloze zasílám obsah polostrukturovaného rozhovoru, abyste si vytvořila, vytvořil představu o jeho průběhu, případně se mohla, mohl připravit.

Jsem si vědoma Vaší pracovní vytíženosti, přesto ještě jednou prosím o onu půlhodinu Vašeho času. Předem děkuji za Vaši ochotu a vstřícnost a závěrem prosím o zpětnou vazbu na tento e-mail či na telefonní číslo s Vaším návrhem na termín možné realizace rozhovoru. Maximálně se Vám přizpůsobím. Věřím, že mě neodmítnete, za což ještě jednou opravdu děkuji.

S přáním klidných a příjemných následujících dnů.

Bc. Eva Kaprová,
studentka PdF UP v Olomouci
Přerov